

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ

2012 – 2014

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Martin Ičo

**Kvalitatívny vývoj, postavenie, smerovanie a recipročný
vplyv občianskeho práva SR v rámci Európskej únie.**

Praha 2014

Vedúci diplomovej práce: Doc. JUDr. Jozef Kudla PhD.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED

2012 -2014

DIPLOMA THESIS

Martin Ičo

**Qualitative development, position, direction and
reciprocal influence of the civil law of the Slovak
Republic in the European Union**

Prague 2014

The Diploma Thesis Work Supervisor: Doc. JUDr. Jozef Kudla PhD.

Čestné prehlásenie

Prehlasujem , že predložená diplomová práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracoval samostatne. Literatúra a ďalšie zdroje, z ktorých som čerpal při spracovaní, v práci riadne citujem a sú uvedené v zázname použitých zdrojov.

Souhlasím s prezenčným sprístupnením mojej práce v univerzitnej knižnici.

V Prahe, dňa 13.3.2014

.....

podpis

Pod'akovanie

Moje pod'akovanie za odborné vedenie, aktívne konzultácie a sprevádzanie počas písania diplomovej práce patrí Doc. JUDr. Jozefovi Kudlovi PhD., vedúcemu našej diplomovej práce.

Abstrakt

IČO, Martin: *Kvalitatívny vývoj, postavenie, smerovanie a recipročný vplyv občianskeho práva SR v rámci Európskej únie.* (Diplomová práca)/ Martin Ičo. – Univerzita Jana Amose Komenského Praha. Katedra ekonomických študií. – Vedúci práce: Doc. JUDr. Jozef Kudla PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Inžinier – Praha: UJAK Praha 2014. 65 s.

Téma kvalitatívny vývoj, postavenie, smerovanie a recipročný vplyv občianskeho práva SR v rámci Európskej únie je rozpracovaná v rovine teoretickej a v rovine praktickej.

Cieľom prvej kapitoly diplomovej práce je vymedzenie základného pojmového aparátu dávaného do súvislosti so zvolenou témou. V druhej kapitole sa venujeme analýze kvalitatívneho vývoja občianskeho práva Slovenskej republiky, Českej republiky a Európskej únie v súčasnej legislatívnej úprave, vzájomnej komparácii, vývoju a smerovaniu občianskeho práva. V tretej kapitole našej diplomovej práce analyzujeme praktickú časť, zameranú na porovnanie právnych odvetví občianskeho práva, analyzujeme výsledky nášho skúmania a navrhujeme vhodné návrhy pre novelizáciu Občianskeho zákonníka a Občianskeho súdneho poriadku .

Kľúčové pojmy:

právo, občianske právo, občiansky zákonník, občiansky súdny poriadok, európske právo, komparácia práva, právne akty Európskych spoločenstiev, právne akty Európskej únie

Abstract

IČO, Martin: Qualitative development, status, routing and reciprocal influence of Slovak Republic's civil law in European Union (Diploma thesis)/ Martin Ičo – Jan Amos Komensky University Prague. Department of Economical studies. – Head of thesis: Doc. JUDr. Jozef Kudla PhD. Degree of professional qualification: Engineer – Prague: UJAK Praha 2014. 65 p.

The theme of qualitative development, status, routing and reciprocal influence of Slovak Republic's civil law in European Union is elaborated in theoretical and practical field.

The aim of the first charter of the diploma thesis is stating the basic notion apparatus, given in connection to the theme. In the second charter we analyse the qualitative development of the civil law in Slovak Republic, Czech Republic and European Union in the present legislativ adaptation, mutual comparison, development and rating of civil law. In the third charter of our diploma thesis we analyse the practical part, aim edatcomparison of the law fields of civil law, we analyse the effect of our investigation and suggest notions for novelisation of Civil Code and Civil Judicial System.

Keywords:

Law, Civil law, Civil Code, Civil Judicial Systém, European law, comparison of law, the European Community law, the European Union law

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČASŤ	
1 Občianske právo.....	9
1.1 Pramene občianskeho práva v SR.....	11
1.1.1 Občiansky zákonník	22
1.1.2 Ústava SR ako základný zákon štátu.....	22
1.2 Pramene občianskeho práva v ČR	25
1.3 Pramene občianskeho práva v EÚ.....	28
1.4 Harmonizácia občianskeho právneho poriadku s Európskym súkromným právom.....	33
2 KVALITATÍVNY VÝVOJ OBČIANSKEHO PRÁVA SR, ČR A EÚ V SÚČASNEJ LEGISLATÍVNEJ ÚPRAVE.....	37
2.1 Komparácia občianskeho práva SR, ČR v rámci EÚ a vzájomný recipročný vzťah právnych poriadkov vybraných štátov.....	37
2.2 Vývoj, fungovanie a smerovanie občianskeho práva SR a ČR v rámci EÚ.....	41
2.3. Pripravované zmeny v občianskom práve SR, ČR a EÚ.....	42
PRAKTICKÁ ČASŤ	46
3 VYSKUM ZAMERANÝ NA POROVNANIE PRÁVNEJ ÚPRAVY ODVETVIA OBČIANSKEHO PRÁVA SR S PRÁVNOU ÚPRAVOU VYBRANÉHO ŠTÁTU EÚ.....	46
3.1 Cieľ, metódy a hypotézy výskumu.....	46
3.2 Realizácia výskumu.....	47
3.3 Interpretácia a vyhodnotenie výsledkov výskumu, hypotéz a návrh opatrení pre novelizáciu OZ a OSP.....	48
ZÁVER	56
ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV	57

ÚVOD

Štát a občan, dva pojmy, ktoré už dávno patria k sebe. Neexistuje štát bez občanov a občan je súčasťou štátu. Tento vzájomný vzťah je v našej práci základný. Každý človek žije na určitom mieste, na určitom území a žije s niekým. Aby bolo spolužitie dobré, vytvorili sa v spoločnosti určité pravidlá, ktoré je potrebné dodržiavať. Každý z nás musí mať nejaké mantinely, ktoré nám naznačia, kam až môžeme ísť a kde už nie. V súčasnom svete však ľudia akoby tieto mantinely minimálne niekam posúvali, dokonca v niektorých prípadoch i búrali. Nepoznajú hranice a ich konanie je často v rozpore s tým, čo je dávno zaužívané a čo funguje.

Právo je civilizovaný prostriedok na úpravu nespočetných ľudských vzťahov do podoby prospešnej pre celú spoločnosť.¹

Tému našej práce sme si vybrali z dôvodu záujmu po poznaní ako bude ďalej pokračovať a smerovať právo občanov v rámci Európskej únie. Európska únia združuje v sebe krajiny Európy, ktoré dobrovoľne do nej vstúpili a podriaďujú sa jej pravidlám a zákonom. Slovenská republika je členom Európskej únie od roku 2004, začlenenie Slovenskej republiky do Európskej únie prinieslo občanom pozitíva i negatíva. Chránime si svoj majetok a svoju osobnosť a očakávame, že ak by nám chcel niekto uškodiť, je tu niečo, čo nás ochráni. Sme občania a máme svoje práva. Občianske právo je tu pre nás, treba sa s ním oboznámiť a využívať, a to nielen v našej krajine, ale aj v rámci Európskej únie. Kam smeruje a či jeho vývoj bude kvalitatívne lepší rozanalyzujeme v jednotlivých kapitolách našej diplomovej práce.

Naša práca je rozdelená do dvoch častí. Prvá časť je teoretická a venuje sa prameňom občianskeho práva v Slovenskej republike, Českej republike a Európskej únii, kvalitatívnemu vývoju občianskeho práva týchto krajín a EÚ v súčasnej legislatívnej úprave, jeho vývoju a smerovaniu. Teoretická časť sa v závere venuje pripravovaným zmenám v občianskom práve v týchto krajinách.

Praktická časť je venovaná komparácii právnej úpravy v jednotlivých odvetviach občianskeho práva v Slovenskej republike a vybraného štátu Európskej únie, analýze výsledkov tohto porovnania a predloženiu vhodných návrhov pre novelizáciu Občianskeho zákonníka.

¹VLČEK, R. Vybrané kapitoly z teórie práva.

TEORETICKÁ ČÁST

1 OBČIANSKE PRÁVO

Právo ako pojem môže mať rôzne významy. Právo môžeme chápať ako určité pravidlá uplatňované v spoločnosti (zákony a iné právne predpisy), kedy hovoríme o práve ako o práve objektívnom. Alebo právo chápeme ako určité oprávnenie, ktoré patrí konkrétnej osobe resp. osobám. V takom prípade právo niekomu patrí je tzv. nositeľom práva (napr. vlastník veci je nositeľom vlastníckeho práva k tejto veci), alebo si niekto svoje právo uplatňuje voči niekomu inému (napr. veriteľ si môže uplatňovať svoju pohľadávku /právo/ voči dlžníkovi). Takéto právo označujeme ako právo subjektívne. Môžeme teda konštatovať, že objektívne právo predstavuje určité pravidlá (upravené v zákonoch a predpisoch) a subjektívne právo predstavuje určité oprávnenia osôb, pričom subjektívne právo vyplýva z objektívneho práva a teda subjektívne právo nemôže existovať bez objektívneho práva.

Právo (objektívne) si môžeme predstavovať ako určitý systém, ktorý sa delí na dva subsystemy, a to na verejné právo a súkromné právo. Rozdiel medzi nimi spočíva v tom, že verejné právo sa skladá z právnych odvetví, ktoré pri upravovaní právnych vzťahov medzi subjektmi uplatňujú princíp nadriadenosti a podriadenosti. Znamená to, že jeden subjekt (zväčša orgán verejnej moci resp. štátny orgán) ako nadriadený subjekt je oprávnený zákonom ustanoveným spôsobom jednostranne ukladať povinnosti resp. práva druhému (podriadenému) subjektu, ktorým zväčša býva občan resp. iná osoba pôsobiaca na území Slovenskej republiky. K právnym odvetviam spadajúcich do subsystemu verejného práva patrí napr. ústavné právo, finančné právo, správne právo atď. Súkromné právo na druhej strane sa zakladá na princípe rovnosti a súkromnej autonómii účastníkov právnych vzťahov. Z toho vyplýva, že jeden účastník nemôže druhému účastníkovi právneho vzťahu vnútiť určitú povinnosť alebo právo. Nemôže na druhého účastníka previesť právo proti jeho vôli a zároveň si nemôže od druhého účastníka svojvoľným spôsobom vynucovať plnenie jeho povinnosti. Vynútenie plnenia povinnosti musí vždy riešiť prostredníctvom príslušného štátneho orgánu (zväčša súdu), pred ktorým majú účastníci rovnoprávne postavenie. Princíp súkromného práva spočíva aj v tom, že účastník sa môže na základe svojej slobodnej vôle rozhodnúť, či do určitého právneho vzťahu vstúpi alebo nevstúpi (súkromná autonómia). Do skupiny odvetví, ktoré tvoria systém súkromného práva spadá

najme občianske právo, obchodné právo, rodinné právo, právo cenných papierov, právo duševného vlastníctva atď.²

Občianske právo upravuje právo vo vzťahu k občanovi. Je to právo, ktoré je odvetvím súkromného práva. „*Súkromné právo je právnym poriadkom pomerov súkromného života, čiže súhrnom pravidiel, podľa ktorých štát vyrovnáva záujmové konflikty, prichodiacie v súkromnom živote.*“³

Jedná sa pri ňom hlavne o naplňovanie občianskych práv, slobôd a ochranu osobnosti a majetku. Okrem toho upravuje základné vzťahy medzi občanmi, fyzickými a právnickými osobami aj vo vzťahu k štátu. Základným prameňom občianskeho práva je Občiansky zákonník. Občiansky zákonník charakterizuje a upravuje právne úkony. Okrem občianskeho zákonníka je prameňom občianskeho práva aj Ústava Slovenskej republiky a Občiansky súdny poriadok. Účastníkmi občianskeho práva sú fyzická a právnická osoba.

Ochrana osobnosti je tiež upravená Občianskym zákonníkom. Fyzická osoba má právo na ochranu svojho života, zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, súkromia, svojho mena ako aj prejavov osobnej povahy. Ak niekto neoprávnene zasahuje do osobnostných práv určitej fyzickej osoby, môže nastať:

- negatívna žaloba – domáha sa upustenia od takýchto zásahov
- reštitučná žaloba – domáha sa odstránenia negatívnych následkov
- satisfakčná žaloba – domáha sa primeraného zadosťučinenia, bola spôsobená ujma

S prihliadnutím na konkrétny prípad môže mať fyzická osoba právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Občianske právo je súkromné právo a je postavené na určitých základných zásadách:

- zásada rovnosti účastníkov v občianskoprávných sporoch
- zásada individuálnej autonómie (sloboda vôle)
- zásada „všetko je dovolené, čo nie je zakázané“
- zásada ekvity – uplatnenia zákona musíme uplatňovať v súlade s mimoprávnym systémom pravidiel ako sú dobré mravy, prípadne spoločensky zaužívané obyčaje
- zásada zákazu zneužitia subjektívneho práva – nikto nemôže bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov inej osoby

²http://www.posoft.sk/u3v/materialy/02_01/obcianske_pravo_hmotne_takac.pdf

³Fajnor, V. – Zátorecký, A. 1998. Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. s. 17

- zásada istoty a stability – určité pravidlá stanovené zákonom sú nemenné a majú za úlohu zaistenie istoty medzi účastníkmi súkromnoprávneho vzťahu
- zásada prevencie – účastníci súkromnoprávných vzťahov dbajú na to, aby nedochádzalo k ohrozovaniu a porušovaniu práv

Súkromné právo by malo tieto zásady spĺňať a týmito zásadami sa odlišuje od verejného práva.⁴

Materiálne pramene práva nevyplývajú z práva samotného, ale predstavujú „podmienky života spoločnosti, ktoré ovplyvňujú tvorbu práva, a z ktorých tvorba práva vychádza“. V tomto zmysle ich možno označiť za „metajuristické“ fenomény, ktoré samé osebe nie sú primárnym predmetom záujmu právnej vedy (hoci nepochybne majú vplyv na pozitívne právo). Možno povedať, že materiálne pramene práva sú zväčša predmetom záujmu spoločenských vied ako sociológia, politológia, história alebo ekonómia a do istej miery aj vied ako geografia. Vymedzenie prameňov práva v materiálnom zmysle okrem toho závisí od orientácie tej ktorej právnoteoretickej školy.⁵

1.1 Pramene občianskeho práva v Slovenskej republike

Vznik práva má korene už v časoch rímskeho štátu.

Právo je vlastne všeobecná spravodlivosť, ku ktorej možno dospieť aktivitou smerujúcou k ustanoveniu správnych proporcií, teda čiastkovou spravodlivosťou. Spravodlivosť je špecifickým cieľom práva. To, čo v minulosti platilo v teóriách Aristotela, platí však aj dodnes. Je to ako rozumové ustanovenie zodpovedajúce sa prírode i ľudskému spoločenstvu. Jedine takéto právo je slušné a spravodlivé – *lex recta et vera*, všeludské, večné, nemenné – *lex sempiterna et immutabilis* a vzťahuje sa na celý ľudský rod – *comunum universum genus*.⁶

Prameňmi poznania dejín slovenského práva sú všetky tie skutočnosti, ktoré samy alebo v spojení s inými skutočnosťami umožňujú poznanie práva, ktoré platilo v minulosti. Rozoznávame:

- pramene vzniku práva – *fontes originis iuris*, môžu byť:
 - materiálne pramene vzniku práva – sú to všetky skutočnosti, ktoré priamo alebo nepriamo prispievali k vzniku práva v minulosti ako napr. právna veda a súdna prax,

⁴http://www.posoft.sk/u3v/materialy/02_01/obcianske_pravo_hmotne_takac.pdf

⁵Prusák, j. 1995. Teória práva.

⁶KRSKOVÁ, A. 2002. Štát a právo v európskom myslení.

- formálne pramene práva – sú to skutočnosti, ktoré nielenže spôsobovali vznik v minulosti, ale tvorili aj formu jeho manifestácie, boli samy vo svojej forme vzniknutejším právom, ako napr. právo obyčajové, zákony, nariadenia, privilégia, štatúty, Tripartitum, dočasné súdne pravidlá, decízie.
- pramene poznania práva – fontes cognoscendi iuris sú všetky skutočnosti, z ktorých právo síce nevzniklo, ale z ktorých ho predsa môžeme poznať, ako napr.:
 - právnické, pochádzajúce z činnosti právnikov, súdov,.. patria sem najmä listiny
 - neprávnické – skutočnosti alebo pamiatky nepochádzajúce z činnosti právnikov, ale tiež umožňujú poznanie práva určitej doby, patria sem napr. nápisy na pomníkoch, mince, obrazy, nástroje, literárne diela. Najväčšiu pozornosť si zasluhujú legendy a kroniky.

Pri poznaní dejín práva je najvhodnejšie sledovať pramene poznania práva v časovom slede, t. j. ako v minulosti nastúpili po sebe. Z tohto vychádza, že pramene poznania práva by sme mohli zoradiť:

- legendy
- kroniky
- listiny
- obyčajové právo
- zákony
- privilégia
- štatúty
- Tripartitum
- súdna prax a decízie
- právna veda
- nariadenia
- Dočasné súdne pravidlá.

Pre poznanie práva v najstaršej dobe sú veľmi významným prameňom listiny, lebo sú zvyčajne jediným svedectvom o obsahu najstaršieho práva. Nezachovalo sa ich veľa, vo väčšom počte sa zachovali listiny z 13. storočia, často len v neskorších odpisoch.

Obyčajové právo bolo najhlavnejším prameňom nášho súkromného práva už od najstarších čias a zostalo ním až do najnovšej doby.⁷

Jednou z najdôležitejších zložiek histórie práva sa stal právny systém starovekého Ríma – Rímske právo. Toto právo zastáva východisko moderných právnych systémov fungujúcich aj do súčasnosti. Toto právo sa skladalo z dvoch zložiek, ktoré sa však navzájom prelínali:

- kviritské - *ius populi romani quiritium* – staré súkromné právo obce
- praetorské – *ius praetorium*, ktoré sa vyznačovalo nižšou formálnosťou a pružne reagovalo na potreby vyvíjajúcej sa spoločnosti.

Splynutím spomínaných práv sa právo zmenilo na civilné – *ius civile*, ktoré podľa odboru pôsobnosti rozlišuje:

- *ius civile* – zamerané na spory medzi občanmi
- *ius gentium* – platiace pre styk medzi cudzincami na rímskom území, neskôr medzi cudzincami a občanmi

Civilné právo však môžeme rozdeliť aj podľa obsahu na:

- *ius privatum*, považované za právo súkromné, chrániace práva jednotlivcov
 - *ius publicum*, definované ako verejné, vzťahujúce sa na rímsky štát.⁸

Rímske občianske právo bolo platné len pre občanov Ríma. V antickom svete boli právne úpravy platné len pre občanov, ktorí žili v príslušnom štáte – princíp personality. Táto zásada bola neskôr doplnená o zásadu územnosti – teritoriálny princíp. Toto pravidlo spôsobilo, že právo platilo pre všetkých, ktorí boli na štátnom území danej krajiny. V dnešnej dobe platia obe tieto pravidlá, čo v praxi znamená, že právo je platné pre občanov, no tak isto aj pre cudzincov, pokiaľ sa vyskytujú na území daného štátu. Cieľom Rímskeho občianskeho práva bolo upravovať vzťahy medzi rímskymi občanmi, no rovnako aj vzťahy medzi rímskymi občanmi a štátom.⁹

V 9. storočí vzniklo Veľkomoravské kniežatstvo.

Celé územie Veľkej Moravy sa členilo na územné časti – hradské župy. Na čele hradskej župy stál hradský župan v postavení zástupcu panovníka na tomto území. Okrem výberu daní plnil aj postavenie súdneho orgánu a veliteľa miestneho vojska. Výhradným prameňom práva bola právna obyčaj, ktorej písomná úprava sa nezachovala.¹⁰

⁷ LUBY, Š. 2002. Dejiny súkromného práva.

⁸ MALIŠOVÁ, K. 2009. Vzťah obchodného a občianskeho práva.

⁹ REBRO, K. – BLAHO, P. 1991. Rímske právo.

¹⁰ MOSNÝ, P. – LACLAVÍKOVÁ, M. 2010. Dejiny štátu a práva na území Slovenska I. od najstarších čias do roku 1848.

*„...Obyčajové právo na Slovensku malo podobne ako v Čechách jednotný pôvod. Bolo to právo nepísané, čerpané z vedomostí a presvedčenia poctivých ľudí, ktorí pôsobili pri riešení sporných prípadov. Tieto slovanské obyčaje, rovnako ako aj germánske prvky ovplyvnili do značnej miery tvorbu uhorského raného feudálneho práva“.*¹¹

Z tohto obdobia pochádza zbierka ustanovení súkromného a trestného práva *Zakon sudnyj ljudem* pozostávajúca z 33 článkov. Tento spis je najstarším dochovaným slovanským právnym spisom. V Uhorskom štáte na jeho čele stál panovník – kráľ, v ktorého osobe sa sústredila najvyššia zákonodarná, výkonná, vládna, hospodárska, vojenská i súdna moc v štáte.¹²

Od 13. storočia vznikom miest a sociálno-stavovskej organizácie štátu sa v uhorskom právnom systéme vytvoril nový stav. Doterajšia platnosť rovnakého práva pre všetkých obyvateľov štátu bola narušená platnosťou používania práva jednak pre jednotlivé zoskupenia obyvateľstva, a tiež pre osobitné územné časti uhorského kráľovstva. Vznikol tak systém právneho partikularizmu, a to personálneho a teritoriálneho. Medzi najdôležitejšie partikulárne práva patrilo cirkevné právo, poddanské právo, mestské právo, cechové právo a banské právo.¹³

Aj keď stopy rímskoprávnej kultúry neboli na Slovensku také výrazné, ako v Čechách a na Morave, pretože intenzita jeho prenikania bola slabšia, šľachta sa bránila rímskoprávnym vplyvom. Rímskoprávne prvky do slovenského (uhorského) života však prinášali absolventi z cudzích univerzít, na ktorých aj záujemcovia zo Slovenska dokázateľne študovali, aj z domácich právnických škôl, cirkevných kapitulárnych škôl, v rámci rétoriky na *Academia Istropolitana*. Stretávame sa aj s právnickou literatúrou z rímskeho a kánonického práva. Za prvú učebnicu rímskeho práva možno považovať rukopis *Formulae Styli*, ktorý napísal pravdepodobne bratislavský kanonik alebo vikár Imrich Papóczy asi medzi rokmi 1532 – 1541. Autor najprv zoznamuje so základmi rímskeho práva súkromného, potom nasledujú formuláre právnych úkonov z obligačného, vecného a dedičského práva s poznámkami. Zo 16. a 17. storočia máme viac prác publikovaných na Slovensku aj mimo neho, ktoré sa zaoberajú vzťahom práva rímskeho a kánonického k domácejmu uhorskému právu, vyznievajú v prednostnú platnosť práva domáceho. Najotvorenejšou oblasťou pre vplyvy práva rímskeho boli kráľovské mestá, tzv. tavernikálne mestá

¹¹MALÝ, K. – SIVÁK, G. 1988. *Dějiny státu a práva v Československu*, s. 69.

¹²tamže

¹³MOSNÝ, P. – LACLAVÍKOVÁ, M. 2010. *Dejiny státu a práva na území Slovenska I. od najstarších čias do roku 1848*.

(Bratislava, Trnava, Bardejov, Prešov) a sčasti banské mestá. Významným dokladom je Summa legum Raymundi, ktorej rukopisy z 15. storočia sú zachované vo viacerých slovenských mestách s poznámkami o ich používaní v praxi. Summa obsahuje stručný výklad rímskeho práva, najmä súkromného. Hlbšie prenikanie rímskoprávnej kultúry na Slovensko (Uhorsko) možno pozorovať od konca 18. storočia a najmä po buržoáznej revolúcii v r. 1848 – 1849 so silným záujmom o nemeckú pandektistiku.¹⁴

Obyčajové právo v Uhorsku bolo najhlavnejšou formou uhorského feudálneho práva a vyvíjalo sa v týchto etapách:

- od najstarších dôb do roku 1514
- od roku 1514 do roku 1848
- od roku 1848 do roku 1911

Iba v prípade, keď v niektorej právnej oblasti nastali výrazné zmeny, vznikli pochybnosti alebo začalo byť obyčajové právo zneužívané, ukázala sa potreba doplnenia týchto právnych predpisov.¹⁵

Pre kodifikáciu obyčajového práva nastala vhodná situácia koncom 15. storočia, keď obyčajové právo šľachtické a mestské tvorili ucelený systém, ktorý bol vyhovujúci pre uhorskú feudálnu spoločnosť pre danú vývojovú etapu. Napriek tomu bolo potrebné zostaviť systematickú zbierku, pomocou ktorej by sa odstránil chaotický stav na súdoch, vytvorila by sa jednotná súdna prax a aj neprehľadnosť práva. Záujem na vytvorení takého právneho poriadku mala najmä stredná šľachta.¹⁶

Takúto zbierku zostavil a napísal Štefan Verböci pod názvom *Opus tripartitum iurisconsuetudinariiincliytiRegniHungariaeapartiumqueadnexarum* – Trojdielne spracovanie obyčajového práva slávneho Uhorského kráľovstva a pripojených krajín. Bola napísaná stredovekou latinčinou. Skladala sa z troch častí. Mala osobitný význam, súdna prax ju považovala za platný prameň práva. „...*Tripartitum napriek svojmu výnimočnému postaveniu bolo súkromnou zbierkou obyčajového práva a jeho právna záväznosť sa neodvodzovala od diela samotného, ale z moci vtedy platného obyčajového práva, ktorého sa Tripartita dovoľávalo ako celku*“.¹⁷

Tripartitum sa nestalo zákonníkom, ale z moci obyčajového práva nadobudlo záväznosť a zmena nastala len v tom, že namiesto nepísaného práva nastúpilo písané obyčajové právo. Aj keď sa Tripartitum stalo nesporne veľmi skoro záväzným prameňom práva, predsa v právnej vede zostával sporná otázka, z akého dôvodu

¹⁴REBRO, K. – BLAHO, P. 2003. Rímske právo.

¹⁵MALÝ, K. – SIVÁK, G. 1988. Dějiny státu a práva v Československu

¹⁶MALÝ, K. – SIVÁK, G. 1988. Dějiny státu a práva v Československu

¹⁷CIRÁK, J. – FICOVÁ, S. 2008. Občianske právo. Všeobecná časť.s. 63

možno vyvodit' jeho právnu záväznosť. Na to odpovedala vtedajšia aj novšia literatúra rozličným spôsobom. Jedni považovali Tripartitum aj čo do formy za právo obyčajové, niektorí za zákon a iní v ňom videli právny prameň sui generis.¹⁸

Zmeny nastali v roku 1848, kedy sa odstránilo súkromné právo. Došlo k tomu z podnetu revolúcie, ktorá sa usilovala odstrániť feudálne základy celého právneho zriadenia a ktorá v dôsledku toho, že súkromné právo spočívalo na takých feudálnych zariadeniach, zmietla predovšetkým staré uhorské súkromné právo. Po odstránení súkromného práva nastalo vákuum, ktoré mal vyplniť občiansky zákonník, v ktorom malo byť obsiahnuté súkromné právo pre všetky stavy. Po porážke Maďarov bol v Uhorsku nastolený absolutistický režim, ktorý sa rozhodol túto medzeru vyplniť rakúskym právom.¹⁹

V týchto revolučných rokoch bola výrazná osoba Ľudovíta Štúra, ktorý spolu so svojimi prívržencami bojoval za zrušenie poddanstva a známa je jeho rozprava o právnom postavení miest, v ktorej bojoval za zachovanie materinskej reči v školách.

Výraznou akciou štúrovskej skupiny bolo zhromaždenie slovenských národovcov 10. mája 1848 v Liptovskom Mikuláši, na ktorom boli prijaté Žiadosti slovenského národa. Tieto žiadosti boli vrcholom slovenských politických snáh v rámci Uhorska a boli prehĺbením revolúcie. Obsahovali tieto požiadavky:

- rovnoprávnosť národných jazykov nielen v školstve, ale aj v úradnom styku
- rovnoprávnosť národov
- politické práva slovenského národa mali byť zabezpečené účasťou na krajinskom sneme, kde každá národnosť má mať rovnoprávne zastúpenie a ich suverenita má byť zabezpečená osobitnými národnými snemami
- vybudovanie národného školstva od ľudového po univerzitné
- uznanie červeno-bielej vlajky za národnú zástavu Slovákov
- rozšírenie demokratických práv a slobôd, ako
 - všeobecné, rovné, tajné hlasovacie právo
 - sloboda tlače, prejavu, zhromažďovania, spolčovania a bezpečnosť cestovania
 - zrušenie dávok a povinností zmluvných roľníkov, t. j. rozšíriť zákon o zrušení poddanstva na všetkých roľníkov
- navrátenie všetkých pozemkov roľníkom
- prepustenie Janka Kráľa a Jána Rotaridesa z väzenia

¹⁸LUBY, Š. 2002. Dejiny súkromného práva.

¹⁹LUBY, Š. 2002. Dejiny súkromného práva.

- zabezpečenie národných práv Poliakov v Haliči.

Žiadosti slovenského národa boli prvým štátoprávnym programom Slovákov v ich histórii, čím chceli zabezpečiť národnú svojbytnosť a práva Slovákov na demokratických zásadách rovnosti a bratstva. I keď Žiadosti neboli namierené proti integrite Uhorska, slovenské požiadavky sa nestretli u uhorskej vlády s porozumením. Slovenskí predstavitelia sa nevzdávali a slovenskú otázku predniesli na medzinárodnom slovanskom fóre. Delegáciu tvorili Štúr, Hurban a Hodža a žiadali pomoc na uskutočnenie svojich cieľov. Tento zjazd bol nakoniec prerušený pražským povstaním.²⁰

V tomto období boli však prijaté zákony, ktorými sa odstránili doterajšie základy súkromného feudálneho práva. Boli to tieto predpisy:

- vyhlásenie rovnosti všetkých občanov pred zákonom, teda zrušenie poddanstva a z toho vyplývajúce zrušenie zemepánskej jurisdikcie a urbáriálnych povinností (naturálne dávky, práca, desiatok – zák. č. 9/a 11/1848) a cirkevného desiatku (čl. 13). Reformné zákony však zrušili iba urbáriálne vzťahy v užšom slova zmysle, lebo neurbárne roľníctvo získalo revolúciou síce osobnú slobodu, ale nezískalo pôdu, takže muselo ďalej plniť rozmanité zmluvné povinnosti voči vlastníkovi užívanej pôdy. Do vlastníctva roľníkov prešli iba tie urbáriálne pozemky, ktoré boli už predtým v držbe poddaných roľníkov, takže celková výmera roľníckych pozemkov sa nezväčšila. Veľkostatkár neprepustil roľníkom žiadnu ďalšiu pôdu. Prevažná časť malých a stredných roľníkov, bezzemkov a ostatná chudoba vyšla skoro naprázdno, navyiac sa hospodárske postavenie tejto roľníckej masy ešte zhoršilo. Masa kontraktualistov – nájomníkov nedostala do vlastníctva žiadnu pôdu a nebola zbavená ani všetkých urbáriálnych záväzkov. Naopak za panskú pôdu, ktorú obrábali na základe zmluvy, museli kontraktualisti ďalej znášať bremená, dane a dávky stanovené zmluvou, lebo reforma sa nevzťahovala na prenajaté pozemky.
- Bola zrušená šľachtická výsada nezdaniteľnosti a stanovená všeobecná povinnosť platiť dane bez ohľadu na pôvod (zák. č. 8/1848). Zák. č. 15/1848 zrušil inštitút aviticity, t. j. viazanosť dedičných statkov a suspendoval všetky spory týkajúce sa majetkových nárokov a aviticity.²¹

V roku 1860 bolo na základe Októbrového diplomu obnovené uhorské feudálne právo a bolo potrebné rozhodnúť, čo má byť zachované z feudálneho uhorského práva

²⁰MALÝ, K. – SIVÁK, F. 1992. Dejiny štátu a práva v Československu do roku 1918.

²¹MALÝ, K. – SIVÁK, F. 1988. Dejiny štátu a práva v Československu.

a čo z rakúskeho práva, aby sa vytvoril jednotný právny poriadok., ktorý by vyjadroval vôľu vládnej moci a zodpovedal novej hospodárskej základni. Toto bol dôvod, prečo bola zvolaná Judexkuriálna konferencia.²²

Táto konferencia dostala názov podľa toho, že jej predsedal iudexcuriaeregiae a okrem neho bolo na konferencii zúčastnených 60 funkcionárov a odborníkov.²³

Zasadala od 23. januára do 4. marca 1861 a vypracovala Dočasné právne pravidlá. Tieto však nemohli byť rámcovým zákonom, čiže uzákonené, pretože parlament v roku 1861 nebol vytvorený regulárne a panovník ešte nebol korunovaný. Kúria ich prijala ako stále smernice platné do ďalšieho zákonného opatrenia a nižšie sudy ich aplikovali. Dočasné právne pravidlá sa stali záväzným predpisom ako obyčajové právo. Mali tieto kapitoly:

- všeobecné súkromné právo a civilný proces
- trestný proces
- zmenkové právo
- konkurzné právo
- obchodné právo
- urbárne právo
- banské právo
- predpisy o advokácii a verejnom notárstve.

Nezaoberali sa správnym právom a boli prijaté aj základné zásady platnosti všeobecného súkromného práva, a to:

- zásada platnosti feudálneho práva
- pri prevodoch nehnuteľností platili ustanovenia rakúskeho občianskeho zákonníka
- platilo i naďalej rakúske pozemkovoknižné právo a banské právo.²⁴

Judexkuriálna konferencia znamenala obnovenie kontinuity uhorského právneho vývinu no neznamenalo to kodifikáciu súkromného práva. Naďalej existovala vláda obyčajového práva a tá pretrvávala napriek všetkým pokusom, ktoré mali viesť k vypracovaniu nového kódexu.²⁵

Kvalitatívne zmeny vo vývoji prichádzali postupne. K zabezpečeniu jednotného výkladu právu museli byť zásadné sporové otázky rozhodnuté na plenárnom zasadnutí civilného senátu kúrie. V roku 1890 bolo priznané právo aj kráľovským tabuliam, a to

²²MALÝ, K. – SIVÁK, F. 1988. Dejiny štátu a práva v Československu.

²³CIRÁK, J. – FICOVÁ, S. 2008. Občianske právo. Všeobecná časť.

²⁴MALÝ, K. – SIVÁK, F. 1992. Dejiny štátu a práva v Československu do roku 1918.

²⁵CIRÁK, J. – FICOVÁ, S. 2008. Občianske právo. Všeobecná časť.

právo vydávať zásadné rozhodnutia vo veciach, v ktorých rozhodovali v poslednej inštancii. Tieto rozhodnutia boli záväzné iba pre senáty kráľovských tabúl. tento systém sa neosvedčil a v roku 1912 bol zrušený. Došlo k zriadeniu štyroch odborných senátov pre unifikáciu práva. Boli to senáty:

- občianskoprávny
- pozemkové, urbárne a komasačné právo
- obchodné, zmenkové a konkurzné právo
- trestné právo.

Účinnosť ich právnej sily bola pri rozhodnutiach:

- obyčajných – pôsobiacich svojím obsahom
- zásadných
- o zjednocovaní práva – malo všeobecne záväznú právnu normu rovnocennú so zákonom, mohli sa meniť len plenárnym rozhodnutím
- kvalifikovaných plenárnych – mali povahu normy rovnocenné zákonu.²⁶

V roku 1918 vznikla Československá republika, Slovensko sa stalo jej súčasťou.

Štátová zmena bola formálnoprávne spojená s pretrhnutím vývoja práva platného na Slovensku s právom dovtedajšieho Uhorska. Napriek tomu dovtedajšie uhorské súkromné právo na Slovensku zostalo v platnosti a stalo sa súčasťou novovytvoreného právneho poriadku československého štátu. Československá republika ako parlamentná demokracia prihlásila k princípu ústavnosti. Základom celého právneho poriadku sa stala ústava vo formálnom význame slova – zákon zo dňa 29. februára 1920 č. 121/1920 Zb. z. a n., ktorým sa uvádza Ústavná listina Československej republiky. Súkromné právo nadobudlo nový, jasne vyjadrený, normatívny základ v podobe ústavných záruk občianskych práv a slobôd. Z hľadiska súkromného práva boli významné predovšetkým ustanovenia § 106, § 108, § 109, § 126 Ústavnej listiny. Právne predpisy prijímané v oblasti súkromného práva sa často stávali predmetom politického zápasu, v ktorom sa prejavovali ideologické rozdiely, ktorých nositeľom boli v prostredí parlamentnej demokracie politické strany z celého prvorepublikového politického spektra. Socializačný smer v súkromnom práve sa prejavil predovšetkým v zákonodarnej činnosti Dočasného národného zhromaždenia v rokoch 1918 – 1920 a Národného zhromaždenia v rokoch 1920 – 1925. Tieto prejavy boli celkom prirodzene dané politickým výsledkom volieb do Poslaneckej snemovne národného zhromaždenia a zložením zákonodarného orgánu, v ktorom prevažovala

²⁶MALÝ, K. – SIVÁK, F. 1988. Dejiny štátu a práva v Československu.

socialistickými myšlienkami ovládaná väčšina. Konkrétnymi prejavmi vplyvu socialistických ideí v súkromnom práve bolo prijímanie noriem v:

- oblasti pracovného práva,
- ochrane nájomníkov,
- pozemkovej reforme
- obmedzení práv veriteľa voči dlžníkovi

V Československej republike základnými zásadami zostali sloboda vlastníckeho práva a zmluvná voľnosť, do ktorej bolo zasahované len vo výnimočných a verejným záujmom odôvodnených prípadoch. Nosnou myšlienkou ďalšieho vývoja súkromného práva na Slovensku stala potreba prekonania právneho dualizmu a politická a praktická potreba vytvorenia obsahovo jednotného právneho poriadku vo všetkých častiach súkromného práva. Táto myšlienka pri tvorbe právnych predpisov bola omnoho silnejšia ako základná myšlienka prijímania nových právnych predpisov, ktorou je potreba primeranej normatívnej regulácie určitej časti spoločenských vzťahov.²⁷

Vzorom na vypracovanie Ústavy ČSR z roku 1920 boli ústavy západných buržoáznych štátov, americká, francúzska ústava a ústava Weimarskej republiky. Jej koncepcia vychádzala z buržoáznych štátových teórií, najmä z buržoáznej teórie trojdelenia štátnej moci, z prirodzených práv občanov, ako aj netriedne chápanej teórie suverenity ľudu. Popri týchto teóriách vychádzala aj z reakčnej koncepcie tzv. jednotného československého národa, z čechoslovakizmu, ktorý popieral existenciu samostatného slovenského národa.²⁸

Od roku 1922 boli začaté vlastné kodifikačné práce, ktoré smerovali k vypracovaniu jednotného česko-slovenského občianskeho zákonníka. Hneď na začiatku

kodifikačných prác prevažoval názor, že nový zákonník by mal byť vo svojej podstate iba revíziou pôvodného občianskeho zákonníka z roku 1811. V roku 1936 bol predložený návrh osnovy nového zákonníka, ktorý mal byť platný na celom území republiky a ktorý bol revíziou doterajšieho práva prispôsobený vtedajším pomerom. O tejto osnove rokoval parlament. Napokon bolo prijaté rozhodnutie ponechať starý občiansky zákonník v platnosti a to s tým, že všeobecné súkromné právo bude postupne modernizované a unifikované čiastkovými úpravami. Keď 14. marca 1939 vznikol slovenský štát, opätovne bol nastolený problém kodifikácie súkromného práva. Východisko prípravy a programu slovenského občianskeho zákonníka bolo právnou

²⁷CAPANDOVÁ, P. Vývoj súkromného práva na Slovensku po zániku Habsburskej monarchie

²⁸MATOUŠEK, S. - ZDOBINSKÝ, S. 1987. Štátne právo ČSSR.

teóriou odovzdané z § 99 Ústavnej listiny Slovenskej republiky. Počas existencie slovenského štátu nedošlo k podstatným zmenám v občianskom práve. Platnosť ríšsko-nemeckého občianskeho zákonníka bola rozšírená na nemeckých štátnych príslušníkov ako aj na právne pomery, v ktorých mali účasť.²⁹

Obnovenie faktickej a právnej existencie Československej republiky po II. Svetovej vojne vyvolalo potrebu obnovy československého právneho poriadku. Táto otázka sa týkala ako formálnej stránky, ktorej hlavným problémom bola otázka vzájomného vzťahu na základe nariadenia č. 1/1944 Sb. nar. SNR vytvoreného slovenského právneho poriadku a na základe dekrétu prezidenta č. 1/1945 Zb obnoveného právneho poriadku Československej republiky, ale aktuálnou bola i materiálna stránka obnovy práva, keďže prijatím nových právnych noriem po roku 1945 mali byť uskutočnené nové právne princípy politickej, hospodárskej a sociálnej revolúcie, ktorá sprevádzala oslobodenie československého štátu. Pre uskutočnenie tohto cieľa malo byť rozhodujúce splnenie neuskutočnených unifikačných snáh z obdobia I. ČSR, t.j. uzákonenie štandardných kódexov v oblasti súkromného práva – občianskeho zákonníka a procesného sporového kódexu. Po februárovom prevrate bol naznačený ďalší smer vývoja pozitívno-právnej úpravy súkromného práva. Nové právo malo byť právom úplne novým, vychádzajúcim z „nekompromisne vedeckého, revolučného učenia Marxa, Lenina a Stalina.“ Nové mali byť nielen právne pravidlá, ale nová mala byť aj právna prax. Normatívnym prejavom týchto zmien bolo prijatie májovej ústavy – ústavného zákona č. 150/1948 Zb. Ústava Československej republiky, ktorá stanovila svoj základný cieľ – vybudovanie ľudovodemokratického štátu ako prechodnej štátnej formy zabezpečujúcej vybudovanie socializmu po vzore Sovietskeho zväzu.

1.1.1 Občiansky zákonník

Občiansky zákonník je základným prameňom občianskeho práva. Pôsobí na určitý okruh právnych vzťahov, určitý okruh osôb, v určitom čase a priestore. Jeho pôsobnosť by sa dala rozdeliť na tri druhy pôsobnosti:

- vecná pôsobnosť – odvíja sa od predmetu jeho úpravy, napr. úprava majetkových vzťahov fyzických a právnických osôb, majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom, ako aj vzťahy vyplývajúce z práva na ochranu osôb,

²⁹CIRÁK, J. – FICOVÁ, S. 2008. Občianske právo. Všeobecná časť.

- osobná pôsobnosť – sú to osoby, na ktoré sa Občiansky zákonník vzťahuje, a to fyzické osoby, právnické osoby i štát, ak vystupuje ako účastník občianskoprávných vzťahov,
- časová pôsobnosť – stanovuje, odkedy je občiansky zákonník účinný,
- priestorová pôsobnosť – vymedzuje, na akom území platí.³⁰

Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. prešiel viacerými úpravami, poslednou zmenou je zmena v prechodných ustanoveniach účinných od 1. marca 2012.

Občiansky zákonník má deväť častí, v ktorých sa upravujú vzťahy medzi občanom a štátom, resp. občanom a občanom. Prvá časť sa týka občianskoprávných vzťahov a ich ochrane. Upravuje majetkové vzťahy fyzických a právnických osôb, majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom, ako aj vzťahy vyplývajúce z práva na ochranu osôb, pokiaľ tieto občianskoprávne vzťahy neupravujú iné zákony. Druhá časť sa týka vecného práva a upravuje vlastnícke právo, spoluvlastníctvo a právo k cudzím veciam. Tretia, štvrtá a piata časť boli zrušené. Šiesta časť sa týka zodpovednosti za škodu a bezdôvodné obohatenie. Siedma časť sa týka dedičstva, dedenia zo zákona a dedenia zo závetu. Osmá časť sa týka záväzkového práva, a to jednotlivých zmlúv a záväzkov. Deväta časť, to sú záverečné, prechodné a zrušovacie ustanovenia.

1.1.2 Ústava SR ako základný zákon pre občana

Moderný štát je nemysliteľný bez zakotvenia základných práv a slobôd. Postavenie človeka v štáte a spoločnosti, povaha, rozsah a garancie jeho práv a slobôd majú zásadný význam pre život každého jednotlivca. Práva a slobody vymedzujú priestor jednotlivcovi a ich ústavné vyjadrenie utvára predpoklady na ich uplatnenie v záujme človeka i v záujme štátu a spoločnosti. Po vzniku štátov v súčasnom chápaní sa prejavila aj nevyhnutnosť regulovať vnútorný život štátu. Moderný štát je spätý s existenciou ústavy ako základného dokumentu. Klasická ústava je vždy spojená s politickým vývojom. Podobne ako pojem štát ani pojem ústava nie je dodnes v odbornej literatúre jednotný. Aristoteles i Cicero mali rôzne výklady, od roku 1776 sa ústava vo vede štátneho práva chápe ako normatívny základný poriadok štátu, ako systém noriem najvyššej právnej sily, ako právny základ štátu.³¹

³⁰TAKÁČ

³¹POSLUCH – CIBULKA, 2006

Terminológia v oblasti práv a slobôd nie je jednotná, to platí aj pre jazyk medzinárodných zmlúv. Už v období antiky vznikali myšlienky dotýkajúce sa otázok rešpektovania ľudských práv, obdobne v kresťanských učeniach, v germánskom právnom myslení môžeme nájsť myšlienky spojené s právami človeka, ktoré vo svojej podstate zodpovedali teóriám prirodzených práv človeka, t. j. práv odvodených z podstaty človeka ako ľudskej bytosti. Historické korene práv a slobôd nachádzame tam, kde si učitelia uvedomovali úlohu jednotlivca a jeho individuality, jeho ľudskú dôstojnosť a hodnotu. Prístupy k vyjadreniu práv a slobôd ukazujú na to, že vedúcou myšlienkou je v podstate úprava pomeru jednotlivca k štátu, to znamená, že v dokumentoch, dotýkajúcich sa tejto otázky, sa vymedzuje určitá minimálna sféra osobnej slobody, do ktorej štát nemá a nesmie zasahovať. Naznačené myšlienky práv a slobôd majú svoj základ v ideách prirodzeného práva, v jeho individualistickom poňatí. Odtiaľto možno odvodzovať princíp neodňateľnosti, nescudziteľnosti a neporušiteľnosti základných práv a slobôd.³²

Druhá hlava Ústavy SR hovorí: „*Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremiľčateľné a nezrušiteľné.*“ Toto by malo byť alfou a omegou všetkého, čo sa týka človeka, a to vo všetkých smeroch.

Kvalitatívne odlišný prístup k chápaniu postavenia jednotlivca v štáte a spoločnosti bol vyjadrený v marxisticko-leninskom učení, ktoré bolo základom všetkých ústav Sovietskeho zväzu a ústav bývalých socialistických štátov prijatých po druhej svetovej vojne. K charakteristickým postulátom týchto prístupov patrilo dôsledné premietanie triednej podstaty štátu do inštitútu práv a slobôd, princíp kolektivismu, princíp sociálnej rovnosti, vedúcej úlohy marxisticko-leninskej strany, princíp socialistického vlastníctva výrobných prostriedkov a nástrojov ako ekonomického základu inštitútu práv, slobôd a povinností občanov.³³

Ku klasifikácii ľudských a občianskych práv možno pristupovať z rôznych hľadísk. Môže to byť ústavné zakotvenie práv a slobôd, predmet úpravy, obsah, subjekty práv a slobôd a iné.

Občianske práva môžu byť:

- práva tzv. prirodzenoprávnej povahy
- práva a slobody, ktoré štát v ústavnej norme vyhlasuje, resp. priznáva
- práva osobné

³²POSLUCH – CIBULKA, 2006

³³POSLUCH – CIBULKA, 2006

- práva politické
- práva hospodárske
- práva sociálne a kultúrne
- práva národnostných a etnických skupín
- práva spojené s ochranou životného prostredia a iné.

Z hľadiska právneho významu a priamosti pôsobenia ústavných noriem možno práva a slobody deliť na:

- práva a slobody pôsobiace priamo a bezprostredne – sem patria prirodzené práva človeka a ďalšie práva, ktoré vyplývajú z ústavnej normy a nevyžadujú žiadnu právnu úpravu
- práva a slobody, ktoré predpokladajú úpravu alebo určenie hraníc uplatnenia prostredníctvom zákonov – sem patria najmä práva sociálnej a hospodárskej povahy

Z hľadiska subjektov práv a slobôd delíme práva na:

- práva a slobody, ktorých nositeľom je fyzická osoba – tieto patria občanom, cudzím štátnym príslušníkom alebo osobám bez štátnej príslušnosti.
- práva a slobody viazané na štátne občianstvo – tieto patria príslušným štátnym občanom
- práva a slobody, ktorých nositeľom sú subjekty, ktoré musia mať ďalšie vlastnosti – sú to tzv. špeciálne subjekty ako deti, ženy, mladiství, osoby zdravotne postihnuté, rodičia, zamestnanci, občania národnostnej menšiny a etnickej skupiny, obvinení,...
- práva, ktorých subjektom môže byť aj kolektív
- subjektom práva azylu môže byť len cudzinec.

Reálnosť zakotvených práv a slobôd je determinovaná zárukami ich presadzovania a ochrany. Ochrana práv a slobôd je tiež odrazom politickej a právnej kultúry spoločnosti.

Úroveň realizácie základných práv a slobôd determinujú nielen záruky, ale aj samotné podmienky realizácie jednotlivých práv a slobôd. K nim možno zaradiť najmä kvalitu a úroveň realizácie práva, stupeň demokracie, kvalitu právneho štátu, úroveň hospodárstva, medzinárodnopolitickú situáciu, ale aj úroveň právneho vedomia občanov.³⁴

³⁴POSLUCH – CIBULKA, 2006

1.2 Pramene občianskeho práva v ČR

Základnými formami feudálneho práva v Čechách, v ktorých sa postupne vyvíjalo, boli:

- právna obyčaj – bola najstaršou formou feudálneho práva, jej nedodržiavanie sa zabezpečovalo donucovacou mocou štátu, bolo to nepísané právo, až v 13. – 14. storočí došlo k jeho písomnému zachyteniu vo forme súkromných zbierok právnych kníh. Svojím pôvodom a etnickým základom bolo právom slovanským a v začiatkoch platilo pre všetkých obyvateľov štátu. Neskôr boli z jeho platnosti vyňaté určité skupiny ľudí až zbavila poddaných možnosti použiť súd na uplatnenie a ochranu svojich práv, najmä voči šľachticom.
- nariadenia panovníka – statuta, dekreta, privilégiá, mali všeobecnú platnosť a boli dokladom zákonodarnej právomoci panovníka.
- súdny nález – súvisel s rozvojom činnosti súdov a s písomným zaznamenávaním ich nálezov a ich normotvornosť súvisela s tým, že ak súd nemal podklad na rozhodnutie sporu v platnom práve, sudcovia mohli svojím rozhodnutím vytvárať novú normu,
- právne knihy – súkromné spísanie práva, sú prvým písomným zachytením právnych obyčají, vznikali v 14. storočí a mali uľahčiť orientáciu pri súdnom procese. Sú dokladom rozvoja českého jazyka a mohli v ňom vyjadrovať aj abstraktné pojmy. Najstaršou právnou knihou je tzv. Rožmberská kniha.
- uznesenia snemu a zemské dosky – stali sa prevládajúcou formou práva v 15. a 16. storočí, zemské dosky boli pôvodne protokolovými knihami.
- kodifikácie.

V období feudálneho absolutizmu sa podstatne zmenila forma práva. Staré obyčajové právo ustúpilo písanému právu, súdny nález bol definitívne odstránený, zemské zriadenia a súdne rozhodovanie bolo podriadené dokonalej kontrole panovníka. Postupne rástla úloha panovníka ako výlučného tvorcu práva a právne normy boli vyjadrené v podobe patentov, reskriptov, mandátov, artikúl, cynosúr, poriadkov, inštrukcií. Komplikovanosť právneho poriadku si vynútilo súpisovanie a zbierky právnych noriem, ktoré sa dajú deliť na:

- súkromné zbierky kráľovských nariadení
- súkromné zbierky cisársko-kráľovských nariadení s česko-rakúskou platnosťou

- úradné zbierky zákonov.

Od roku 1848 boli zbierky nahradené Ríšskym zákonníkom, ktoré mali celoštátnu platnosť, a Zemským zákonníkom, ktoré platili pre jednotlivé krajiny. Základom občianskeho práva po roku 1848 zostal Všeobecný občiansky zákonník z roku 1811.³⁵

Po roku 1918 vznikla Československá republika. Vzhľadom k značne odlišnému právnemu a správneému vývoju v českej zemi a na Slovensku, najmä po rakúsko – uhorskom vyrovnaní, boli recepčným zákonom prebrané dva úplne odlišné právne a správny systémy. V novovytvorenom štáte sa tak hneď od začiatku vytvoril stav, kedy vedľa seba začali fungovať dva podstatne odlišné právne poriadky, tzv. právny dualizmus. I keď autori recepčného zákona sľubovali, že ide o stav prechodný, ako ukázal ďalší dvadsaťročný vývoj, najmä v oblasti právneho poriadku, k unifikácii na celom území československého štátu neprišlo a z provizória sa stal trvalý stav.³⁶

V Čechách platil rakúsky všeobecný zákonník z r. 1811, na Slovensku uhorské obyčajové právo. Príprava rakúskeho občianskeho zákonníka trvala takmer 60 rokov. Autori rakúskeho občianskeho zákonníka boli prívrženci a zástancovia prirodzeno-právnej teórie. Boli v ňom uplatnené progresívne názory a vypracovaný bol na systéme poznateľných a vrozených subjektívnych práv. Je rozdelený na tri časti. Prvá časť sa zaoberá osobným právom a úpravou rodinného práva, druhá časť sa delí na oddiely, ktoré sa postupne zaoberajú úpravou vecného práva, vlastníckeho práva a dedičského práva. Tretia časť sa zaoberá úpravami spoločných ustanovení o právach osobných a vecných. Tento rakúsky občiansky zákonník bol novelizovaný v rokoch 1914, 1915 a 1916 v dôsledku spoločenských pomerov. Bol významný pre našu právnu kultúru a históriu občianskeho práva tým, že toto občianske právo platilo na území Čiech a Moravy až do roku 1950.³⁷

V Českej republike sa ako pramene práva používajú:

- právne predpisy – ústavné zákony, predvádzajúce predpisy
- medzinárodné zmluvy
- nálezy Ústavného súdu ČR.³⁸

Právny poriadok ČR je z historických dôvodov ovplyvnený prístupmi rakúskeho pôdokruhu románsko-germánskej právnej rodiny (české zeme do r. 1918 boli súčasťou monarchie rakúskych Habsburgovcov, ktorých právo pri svojom vzniku recipovala

³⁵ MALÝ, K. – SIVÁK, F. 1992. Dejiny štátu a práva v Československu do roku 1918.

³⁶ KADLECOVÁ, M. a kol. 1991. Československé dejiny štátu a práva (1918 – 1945).

³⁷ CIRÁK, J. – FICOVÁ, S. 2008. Občianske právo. Všeobecná časť.

³⁸ Pojem pramene práva a hierarchie pramenú práva.

https://is.vsfs.cz/el/6410/leto2009/B_ZPr/um/Prameny_system_subjekty_prava_Pr_vztahy_kultury_skut

i Československá republika, ktorej nástupcom je ČR), tieto tradičné prístupy neskôr poznamenala štyridaťročná skúsenosť so socialistickým právom (1948-1989). S ohľadom na tento „genetický fond“ sa tak právny poriadok dnešnej ČR radí medzi právne poriadky, v ktorých dominantnú úlohu medzi prameňmi práva hrá písané právo, resp. právny predpis. Túto tendenciu umocňuje i členstvo ČR v EÚ, ktorá svoje právomoci vykonáva najmä prostredníctvom vydávania normatívnych aktov, ktoré sú členské štáty často povinné so svojom práve previesť.

Ústava ČR predpokladá existenciu širokej škály právnych predpisov. Najvýznamnejším z nich prirodzene zákon, ktorého prijatie môže iniciovať poslanec, skupina poslancov, Senát, vláda alebo zastupiteľstvo kraja a ktorý sa používa k zriadeniu orgánov verejnej moci a stanovenie ich právomocí, ako i k vymedzeniu hraníc práv a slobôd jednotlivcov. V prípade rozpustenia Poslaneckej snemovne môže Senát k úprave otázok, ktoré nemôžu byť odložené a vyžadujú inak úpravu zákonom, prijímať tzv. zákonné opatrenia. K prevedeniu zákonov môžu orgány výkonnej moci vydávať podzákonné právne predpisy, ktorými sú nariadenia vlády ČR, vyhlášky ústredných orgánov štátnej správy a nariadenia krajov a obcí. Kraje a obce ako územné samosprávne celky vydávajú navyše zvlášť právne predpisy – vyhlášky krajov a obcí – pre otázky, ktoré patria do ich autonómnych právomocí. Úloha súdnych rozhodnutí tiež nie je zanedbateľná. Ústavný súd má právomoc rušiť zákony a podzákonné právne predpisy.³⁹

1.3 Pramene občianskeho práva v EÚ

Pramene občianskeho práva súvisia s prameňmi občianskeho práva všetkých štátov EÚ.

Aby sme sa mohli venovať prameňom práva EÚ, je potrebné si načrtnúť základné údaje o EÚ. Európska únia (ďalej len EU) je jedinečné hospodárske a politické zoskupenie 28 suverénnych demokratických krajín Európy.⁴⁰

Sídlom organizácie je Brusel, v Štrasburgu sídli Európsky parlament a v Luxembursku je sídlo Súdného dvora. Poslaním EU je na základe poučenia sa z vlastnej histórie budovať a rozvíjať mierovú, prosperujúcu a spolupracujúcu Európu spočívajúcu na spoločných základoch. Medzi tieto základy patrí:

³⁹Prameny práva ČR. +<http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=49>

⁴⁰<http://www.sppk.sk/index.php?start&pl=52>

- oddanosť zásadám pluralitnej demokracie, právneho štátu, rešpektovania ľudských práv a občianskych slobôd
- ekonomický základ vytvárajúci zvyšujúcu sa vzájomnú previazanosť a solidaritu,
- zákonník vyznačujúci sa právne záväznými dohodami, ktoré jasne určujú úlohy a kompetencie inštitúcií spoločenstva.

EU je organizáciou nezávislých štátov, ktorých lídri musia jednohlasne prijať všetky veľké rozhodnutia. Napriek spoločnej vlajke a hymne sa väčšina obyvateľov aj naďalej stotožňuje so svojimi štátnymi symbolmi. Smernice a nariadenia EU sú nadradené zákonom jednotlivých štátov. Únia je federálnou, čo sa týka hospodárstva: jednotný trh, regionálna, poľnohospodárska politika sú riadené nadnárodným spôsobom, a to Komisiou z Bruselu, ktorá vo svojich rukách sústreďuje všetky možné právomoci od riadenia až po uvalovanie sankcií, respektíve sa o ne delí na území celej EU. Komisia EU má oporu v Európskom súdnom dvore v Luxembursku, ktorého rozhodnutiam sa musia štáty ihneď podriaďiť. Smernice a nariadenia prijaté v Bruseli sú nadradené zákonom štátov únie. EU však nemá právomoc určovať dane, riadiť spoločnú armádu a nemôže uzatvárať medzištátne zmluvy. Je neustále sa vyvíjajúci systém.

Európska únia má päť orgánov:

- Európsky parlament
- Rada Európskej únie
- Európska komisia
- Európsky súdny dvor
- Európsky účtovný dvor

Poradenské funkcie majú dve komunitárne inštitúcie:

- Hospodársky a sociálny výbor
- Výbor regiónov

V oblasti hospodárskej a menovej politiky má dôležitú rolu Európska centrálna banka (ECB). Európsky parlament je inštitúciou, ktorá je zastupiteľským orgánom občanov členských štátov. Je najväčším mnohonárodným demokratickým parlamentom na svete. Európsky parlament je jediná inštitúcia EU volená priamo občanmi členských krajín Únie. Najväčšia členská krajina Nemecko má 99 poslancov, najmenšia Malta päť poslancov. Na čele parlamentu stojí predseda. Poslanci sa združujú do politických frakcií bez ohľadu na štátnu príslušnosť a pracujú v 19 parlamentných výboroch. Pre občanov je dôležitá právomoc Parlamentu EU menovať ombudsmana, ktorý prijíma sťažnosti od ktoréhokoľvek občana EU týkajúce sa nesprávnosti v činnosti orgánov

Spoločenstva s výnimkou Európskeho súdneho dvora. Slovensko má svojich poslancov Európskeho parlamentu, ktorí boli zvolení po prvýkrát už vo voľbách do EP, ktoré sa uskutočnili v roku 2004.⁴¹

Členské štáty majú vlastné štátoprávne systémy – niektoré z nich sú konštitučné monarchie, iné sú republiky. Môžu podpisovať dvojstranné zmluvy s inými štátmi a majú stálu kontrolu nad úniou prostredníctvom výberu svojich zástupcov do inštitúcií EU. V prípade práva Európskej únie je možné identifikovať radu historických, ekonomických, kultúrnych, politických a iných faktorov, ktoré by bolo možné označiť za materiálne pramene práva EÚ. Tieto úvahy by mohli začínať pri historicko-politických súvislostiach začiatkov európskej integrácie (potreba hospodárskej spolupráce po druhej svetovej vojne a vízia mierovej Európy), spoločných kultúrnych hodnotách európskych štátov (spoločné historicko-kultúrne dedičstvo alebo aj zdieľaný dôraz na ľudské práva a demokratické zriadenie v moderných európskych dejinách) až po veľmi konkrétne technologické súvislosti sekundárnych prameňov práva EÚ (napríklad obavy o ochranu osobných údajov v informačnej spoločnosti ako materiálny prameň práva v prípade smernice o ochrane osobných údajov).⁴²

Materiálne pramene práva síce zahŕňajú širší záber mimoprávných dôvodov danej úpravy ako samotné odôvodnenie, ale podľa nášho názoru mnohé ekonomické a spoločenskopolitické materiálne pramene práva nachádzame práve v odôvodnení právnych aktov EÚ.

Podobne ako demokratické krajiny s fungujúcimi právnymi poriadkami, aj ES môže fungovať len vďaka tomu, že má mechanizmus na tvorbu a dodržiavanie svojich pravidiel, o ktorých rozhodujú jednotlivé inštitúcie EÚ.⁴³

Z právnej teórie môžeme dedukovať, že prameňom práva vo formálnom zmysle je určitá forma práva, „*v ktorej je právo obsiahnuté a z ktorého formálne pramení, kde ho možno nájsť a identifikovať ako právo ustanovené štátom*“⁴⁴. Táto definícia sa dá použiť i na formálne pramene práva EÚ. Ďalej z právnej teórie vieme, že medzi pramene práva patria:

- normatívne právne predpisy – sú výsledkom legislatívnej činnosti, patrí sme najmä ústava, ústavné zákony, zákony a podzákonné predpisy, v rámci EÚ je možné sme zaradiť niektoré z prameňov práva EÚ, najmä sekundárne právo

⁴¹http://www.tuke.sk/tuke/vzdelavanie/usek-vzdelavania-1/univerzita-tretieho-veku/literatura/literatura-pre-1-rocnik/Europska_unia_jej_vyvoj_a_perspektivy.pdf

⁴²Smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES zo dňa 24. októbra 1995 o ochrane jednotlivcov pri spracúvaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (Ú.v. ES, L 281, 23. 11. 1995).

⁴³Debrecéniová, J. Právo Európskej únie.

⁴⁴PRUSÁK, J. Teória práva. s. 188

- normatívne právne zmluvy – právne normy sú všeobecne záväznými pravidlami a ich význam je výrazný v medzinárodnom práve.
- súdne precedensy – nie sú právne záväzné, sudcovské právo je významným prameňom práva EÚ
- právne obyčaje – tieto pramene práva si svoj význam zachovávajú od minulosti i do dnešnej doby v medzinárodnom práve.
- iné pramene.

Z daného vyplýva, že základné pramene práva EÚ, čiže zakladateľské zmluvy, patria medzi normatívne právne zmluvy. Ich účinnosť vychádza z vnútroštátnej ústavy, avšak z pohľadu práva EÚ môžeme hovoriť o vlastnom právnom poriadku, ktorý je nadradený vnútroštátnym ústavným normám. Zakladateľské zmluvy sú tak ústavnou chartou tohto právneho poriadku.

Pramene práva sú zoradené podľa právnej sily. Ak by sme chceli charakterizovať právnu silu, je to vlastnosť právneho predpisu, ktorá ustanovuje jeho postavenie v právnom poriadku. V kontexte právneho poriadku Slovenskej republiky sú predpismi najvyššej právnej sily Ústava Slovenskej republiky a ústavné zákony. Ďalej nasledujú právne záväzné akty EÚ a určité typy medzinárodných zmlúv (čl. 7 ods. 2 a 5 Ústavy SR), ktoré majú prednosť pred zákonmi. Podzákonnú právnu silu majú nariadenia vlády,

všeobecne záväzné právne predpisy ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, všeobecne záväzných nariadení územnej samosprávy (čl. 125 Ústavy SR).⁴⁵

Hierarchické delenie prameňov práva EÚ ich rozdeľuje na primárne a sekundárne. V kontexte práva EÚ je situácia odlišná. Kľúčovým prameňom, v ktorom sú obsiahnuté pravidlá fungovania ES, je Zmluva o založení ES (ZES).

Medzi primárne pramene práva EÚ patria:

- v prvom rade zakladateľské zmluvy Európskych spoločenstiev a Európskej únie vrátane protokolov k nim a prístupových zmlúv. Normotvorcom sú však v tomto prípade členské štáty a teda ide o klasické medzinárodné zmluvy medzi suverénnymi štátmi, ktoré sa spravujú Viedenským dohovorom o zmluvnom práve. Tieto zmluvy založili svoj právny poriadok autonómny od členských štátov a nazvali ho ústavná charta
- právne zásady ako nepísaný, nekodifikovaný prameň
- medzinárodné obyčaje

⁴⁵GYÁRFÁŠ, J. Systém prameňov práva Európskej únie. 2010.

- rozhodnutia súdnych orgánov EÚ – tieto interpretujú ustanovenia zmlúv, a tak tvoria de facto právo

Sekundárne pramene práva sú odvodené od primárneho práva. Patria sem:

- pramene práva, ktoré sú výsledkom normotvornej činnosti inštitúcií EÚ, ako napr.
 - nariadenia
 - smernice
 - rozhodnutia
 - rôzne akty druhého a tretieho piliera.⁴⁶

Medzi sekundárne pramene práva patria i odporúčania (recommendations), ktoré nie sú záväzné, ale ukazujú smer ďalšieho možného vývoja jednotlivých oblastí práva v EÚ.

Primárne právo EÚ zahŕňa pramene práva EÚ s najvyššou právnou silou. Ako sme už uvideli, patria sem hlavne zakladateľské zmluvy Európskych spoločenstiev a Európskej únie v znení neskorších revízií.

Medzi zakladateľské zmluvy patria:

- Parížska zmluva (Zmluva o založení ESUO) z roku 1951
- Rímske zmluvy (Zmluva o založení Euratom a Zmluva o založení EHS) z roku 1957
- Maastrichtská zmluva (Zmluva o EÚ) z roku 1992

Tieto zmluvy prešli viacerými revíziami. Doba platnosti Parížskej zmluvy bola obmedzená na 50 rokov a uplynula v roku 2002. Právnym nástupcom ESUO bolo Európske spoločenstvo. Zmluva o založení Euratom je stále v platnosti a Euratom naďalej existuje ako samostatná medzinárodná organizácia, ktorá však s EÚ zdieľa viaceré inštitúcie ako aj identické členské štáty. Zmluva o založení EHS bola Maastrichtskou zmluvou premenovaná na Zmluvu o založení ES a Lisabonskou zmluvou na Zmluvu o fungovaní EÚ. Zmluva o EÚ naďalej existuje pod identickým názvom, avšak po viacerých obsahových revíziách. Revízie alebo úpravy špecifických oblastí zakladateľských zmlúv boli vykonané nasledovnými zmluvami:

- Zlučujúca zmluva (Zmluva o vytvorení spoločnej Rady a spoločnej Komisie Európskych spoločenstiev z roku 1965);
- Zmluva, ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré rozpočtové ustanovenia zmlúv o založení Európskych spoločenstiev a Zmluvy o vytvorení spoločnej Rady a spoločnej Komisie Európskych spoločenstiev z roku 1970;

⁴⁶GYÁRFÁŠ, J. Systém prameňov práva Európskej únie. 2010.

- Zmluva, ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré finančné ustanovenia zmlúv o založení Európskych spoločenstiev a zmluvy o vytvorení spoločnej Rady a spoločnej Komisie z roku 1975
- Protokol o štatúte Európskej investičnej banky z roku 1975;
- Zmluva, ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré ustanovenia Protokolu o štatúte Európskej investičnej banky z roku 1975;
- Jednotný európsky akt z roku 1986;
- Maastrichtská zmluva z roku 1992;
- Amsterdamská zmluva z roku 1997;
- Zmluva z Nice z roku 2000; a
- Lisabonská zmluva z roku 2007.

Medzi primárne pramene práva EÚ možno ďalej zaradiť prístupové zmluvy snovými členskými štátmi. Aj v prípade týchto zmlúv išlo o medzinárodné zmluvy v zmysle Viedenského dohovoru, ktoré museli členské štáty ratifikovať v súlade s príslušnými vnútroštátnymi predpismi. Prístupové zmluvy boli uzatvorené s nasledovnými štátmi:

- Spojeným kráľovstvom, Írskom a Dánskom v roku 1972 (v tomto roku bola uzatvorená aj Prístupová zmluva s Nórskom, ktorá však nevstúpila do platnosti);
- Gréckom v roku 1979;
- Španielskom a Portugalskom v roku 1985;
- Rakúskom, Fínskom a Švédskom v roku 1994 (zároveň bola uzatvorená a Prístupová zmluva s Nórskom, ktorá však nevstúpila do platnosti);
- Českou republikou, Cyprusom, Estónskom, Maďarskom, Lotyšskom, Litvou, Maltou, Slovenskom a Slovinskom v roku 2003;
- Rumunskom a Bulharskom v roku 2005.

Pre úplnosť treba ešte doplniť zmluvy upravujúce vzťah k zámorským územiám niektorých členských štátov (Protokol o dovoze ropných produktov spracovaných na Holandských Antilách do Európskeho spoločenstva z roku 1964 a Zmluva, ktorou sa menia a dopĺňajú zmluvy o založení Európskych spoločenstiev so zreteľom na Grónsko z roku 1984). Medzi primárne pramene práva spolu so zakladateľskými zmluvami patria aj protokoly k týmto zmluvám. V prípade protokolov ide taktiež o medzinárodné zmluvy, ktoré musia byť členskými štátmi ratifikované v súlade s ich vnútroštátnymi predpismi.⁴⁷

⁴⁷GYÁRFÁŠ, J. Systém prameňov práva Európskej únie. 2010.

Prameňmi práva ES sú aj všeobecné zásady, ktoré vytvoril Súdny dvor ES počas svojej existencie a ktoré sú záväzné pre všetky členské štáty a tiež pre inštitúcie Spoločenstva. Niektoré z nich sa stali už súčasťou právne záväzných dokumentov. Medzi tieto zásady patria napr.:

- zásada právnej istoty – osoby majú mať možnosť poznať rozsah svojich povinností
- zásada nediskriminácie –porovnateľné situácie sa nesmú riešiť odlišným spôsobom a odlišné situácie sa nesmú riešiť rovnako, pokiaľ to nie je objektívne odôvodnené
- zásada rešpektovania základných práv
- zásada dôvernosti komunikácie medzi advokátom a klientom.⁴⁸

V roku 2004 sa do nášho Občianskeho zákonníka mala začleniť novela č. 150/2004, ktorou sa implementovali do slovenského právneho poriadku tri smernice EÚ, a to č. 93/13/EHS, č. 94/47/ES a 1999/44/ES. Všeobecná úprava spotrebiteľských zmlúv a spotrebiteľskej zmluve o práve užívať budovu alebo jej časť v časových úsekoch je zaradené medzi všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka, čo sa považuje za neorganické a nesystémové. Aj novelizácia zákona c. 336/2005 Z. z., ktorou sa implementuje smernica EÚ č. 2002/47/ES, reformuje záložné právo spôsobom, ktorý narušuje obvyklú štruktúru tohto inštitútu, keď k nej na záver „priraduje“ osobitosti vzniku, obsahu, výkonu i zániku záložného práva k pohľadávke z účtu alebo z inej formy vkladu.⁴⁹

1.4 HARMONIZÁCIA OBČIANSKEHO PRÁVNEHO PORIADKU S EURÓPSKYM SÚKROMNÝM PRÁVOM

Predmetom záujmu medzinárodného práva súkromného je súkromnoprávny vzťah s cudzím prvkom (a jeho právna úprava). Relevantný právny vzťah musí byť súkromnoprávny a musí obsahovať tzv. cudzí prvok. Cudzím prvkom môže byť:

- subjekt (zmluva medzi subjektmi z rôznych štátov)
- nepriamy predmet právneho vzťahu (plnenie zmluvy sa uskutoční v cudzine),
- iná právne relevantná okolnosť (miesto uzatvorenia zmluvy je v cudzine).

Popísať históriu vývoja vnímania medzinárodného práva súkromného podrobne nie je možné, nakoľko je to téma rozsiahla. Preto ju načrtneme len v skratkovite. Dôvodom

⁴⁸CSACH, K. – ŠIRICOVÁ, L. 2011. Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného.

⁴⁹Legislatívny zámer Občianskeho zákonníka

pre vznik práva súkromného bol nárast vzťahov medzi jednotlivcami z rôznych štátov a potreba riešiť ich súkromnoprávne vzťahy. Táto potreba predpokladala:

- existenciu dvoch rozdielnych právnych poriadkov
- existencia právneho vzťahu
- subjektívny element, ktorý je ochotný regulovať tento vzťah právnou úpravou.

Osobitný režim medzinárodného práva súkromného zdokumentovali už v starom Egypte. V Ríme sa nepociťovala potreba medzinárodného súkromného práva, pretože existencia iného právneho poriadku sa nepredpokladala. Vzťahy medzi rímskymi občanmi a ne-občanmi, čiže peregriánmi sa upravovali osobitnou skupinou právnych noriem rímskeho práva označovanou ako *ius gentium*. *Ius gentium* predstavovalo prirodzené právo, ktoré sa vzťahovalo na všetky osoby. Po rozpade Rímskej ríše žil každý podľa vlastného práva. Zmeny priniesol až rozmach talianskych miest v 13. storočí a rozvoj ich obchodovania. Vtedy platili miestne predpisy spísané vo forme štatútov, a preto bolo nevyhnutné riešiť kolízie jednotlivých štatútov medzi sebou i kolíziu s predpismi *ius commune*, cirkevného práva a rôznych cechových obchodných pravidiel.

Prvé náznaky riešenia kolízie právnych predpisov sú spojené s menom Aldricus, glosátorom z 12. storočia, ktorý navrhol, aby sa sudca sám rozhodol, ktorý z dvoch právnych predpisov bude používať. V 13. storočí Jakobus Balduini zastával dodnes podporený názor, že pravidlá práva určitého štátu sa majú používať na všetky súdne konania v tom štáte.

Tzv. štatutárna teória na riešenie kolízie bola vypracovaná Bartolusom de Sassoferratom a jeho žiakom Baldusom de Ubaldisom, ktorá významne ovplyvnila vývoj medzinárodného práva súkromného. Bartolus začal rozlišovať medzi dvomi otázkami, a to:

- či sa právny predpis štátu aplikuje aj na cudzincov, ktorí sa nachádzajú na tomto území
- či sa predpis určitého štátu aplikuje aj na tie prípady, ktoré sú mimo územia moci zákonodarcu.

V štatutárnej teórii bol predmetom skúmania právny predpis, resp. štatút. Vlastnosti tohto právneho predpisu predurčovali územný a osobný rozsah jeho pôsobnosti. V 17. storočí bola táto štatutárna teória prepracovaná. Novú doktrínu založili Holanďania otec a syn Paul a Johannes Voet, ktorí sa zaoberali otázkou, prečo by mali predpisy jedného štátu platiť aj na území druhého štátu, ak sú tieto štáty suverénne. Ulrik Huber

prepojil tieto myšlienky s ideou suverenity a jeho koncept sa dá vyjadriť takýmito myšlienkami:

- zákony sa vyjadrujú len v medziach jeho územia a tu zaväzujú poddaných
- poddanými sú všetci, ktorí sa nachádzajú na území štátu
- je zdvorilé priznať účinky zákonom iných štátov, ak sa tým nenaruší suverenita štátu.

Toto učenie holandskej právnej školy malo významný vplyv na otázku nacionalizácie medzinárodného práva súkromného.

Koniec štatutárnej teórie prišiel v 19. storočí, keď Carl Georg von Wächter na riešenie kolízneho problému bol viac naklonený vychádzaniu z prepojenia právneho vzťahu so zákonom. Túto myšlienku rozpracoval Friedrich von Savigny, ktorý položil základy moderného kontinentálneho nazerania na medzinárodné právo súkromné. Za cieľ medzinárodného práva súkromného považoval dosiahnuť jednotu pri rozhodovaní o súkromnoprávnom spore s medzinárodným prvkom bez ohľadu na to, súd ktorého štátu o veci rozhodol.⁵⁰

Nesmieme zabúdať na to, že základom pre riešenie kolízií právnych poriadkov musia byť právne úpravy jednotlivých štátov rozdielne.

Sú dva prístupy k problému rozdielných právnych poriadkov:

- hmotnoprávny, resp. vecný prístup – ide tu o snahu štátov odstrániť problém rozdielov v právnych poriadkoch
- kolízny prístup – existencia rôznych právnych poriadkov je východisko riešenia, ktoré spočíva v štátmi vytvorených určitých pravidiel ustanovujúcich podmienky, za akých sa má konkrétny právny vzťah spravovať právnym poriadkom určitého štátu.

Na tomto základe môže nastať harmonizácia občianskeho právneho poriadku s Európskym súkromným právom.

Významným procesom, ktorý zásadne vplýva na oblasť medzinárodného práva súkromného na Slovensku, je europeizácia tohto odvetvia. Týmto procesom sa medzinárodné právo súkromné, ktoré je vnútroštátnou právnou úpravou, stáva predmetom regulácie právnymi aktmi vydávanými Európskou úniou.

Tento proces sa uberá dvomi smermi:

- zmenami právnych nástrojov unifikácie
- postupným rozširovaním unifikačného záujmu

⁵⁰CSACH, K. – ŠIRICOVÁ, I. 2011. Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného.

Európska únia môžu konať len v rozsahu právomocí, ktoré na ne prenesú členské štáty. Členské štáty v rámci európskej spolupráce prijali právne akty medzinárodného práva, resp. medzinárodné zmluvy, ktoré upravujú niektoré otázky medzinárodného práva súkromného a procesného. Tieto neboli celkom dostatočné a flexibilné. Asi od roku 2000 sa prichádza k vydávaniu predpisov medzinárodného práva súkromného a procesného vo forme nariadení európskeho práva. Posun od medzinárodnej zmluvy k nariadeniu prináša mnohé výhody, ako priamy účinok, jednoduchší spôsob zmeny či zaradenie do *acquis communautaire*, ktoré je prístupujúci štát povinný pred vstupom do svojho právneho poriadku implementovať. Právna úprava uvedených nariadení má aplikačnú prednosť pred úpravou vnútroštátnou.⁵¹

2 KVALITÁTVNY VÝVOJ OBČIANSKEHO PRÁVA SR, ČR A EÚ V SÚČASNEJ LEGISLATÍVNEJ ÚPRAVE

Občianske právo sa uberá istým kvalitatívnym vývojom. Platí to tak pre SR, ako i pre ČR. Oba štáty sú členskými štátmi EÚ. Na základe informácií v predošlej kapitole sa budeme v našej práci venovať komparácii právnych poriadkov týchto štátov.

2.1 Komparácia občianskeho práva SR, ČR v rámci EÚ a vzájomný recipročný vzťah právnych poriadkov vybraných štátov

V právnom poriadku Slovenskej republiky sa právne obyčaje ako prameň práva uplatňujú len v prípade, keď sa ich zákon výslovne dovoľáva, čím sa však nestávajú formálnym prameňom práva. právnú silu získavajú zo zákona, ktorý na ne odkazuje. V Slovenskej republike nemajú súdne rozhodnutia všeobecnú právnu záväznosť, nie sú

⁵¹CSACH, K. – ŠIRICOVÁ, I. 2011. Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného.

prameňom práva, ale súdy sa pri rozhodovaní spravujú výsledkami rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR. Rozhodnutia Najvyššieho súdu SR nie sú však prameňmi práva de iure, ale iba de facto. Jedným zo základných princípov slovenského systému právnych predpisov je hierarchia právnych predpisov. Jej správne chápanie v legislatívnej praxi i v procese realizácie práva je nesmierne dôležité z hľadiska zákonnosti. Hierarchia súvisí s problematikou právnej moci a zahrňuje v sebe i kategorický postulát, že právny predpis môže vydať výlučne orgán k tomu oprávnený príslušným kompetenčným zákonom v medziach zákona a svojej legislatívnej právomoci

Právne predpisy sa triedia podľa tzv. "právnej sily", čo je vlastnosť právnych predpisov, vyjadrujúca podradenosť jedného právneho predpisu druhému, t.j. právnenému predpisu vyššej právnej sily, či odvodenosť jedného právneho predpisu od právneho predpisu vyššej právnej sily. Zo vzťahu právnych predpisov rôznej právnej sily vyplýva, že právny predpis nižšej právnej sily nesmie odporovať právnenému predpisu vyššej právnej sily a to, že právny predpis v danom vzťahu silnejší, môže druhý, slabší právny predpis zrušiť.

Podľa stupňa právnej sily sa dajú právne predpisy hierarchicky usporiadať na:

- právne predpisy primárne – sú zákonné, patria sem:
 - ústavné zákony – vždy pôvodné
 - zákony – pôvodné alebo vo vzťahu k ústavným zákonom odvodené
- právne predpisy sekundárne – sú podzákonné, patria sem:
 - nariadenia vlády – sú vždy odvodené
 - právne predpisy ústredných orgánov štátnej správy – vždy odvodené
 - nariadenia obecných, mestských zastupiteľstiev a zastupiteľstiev vyšších územných celkov (ďalej VÚC) – pôvodné alebo odvodené
 - právne predpisy výnimočne vydávané inými než štátnymi orgánmi – vždy odvodené

Priorita zákona v systéme právnych predpisov je daná tým, že všetky právne predpisy musia zo zákona vyplývať, byť s ním v súlade a neodporovať mu. Ak by sa stalo, že právny predpis nižšej právnej sily odporuje právnenému predpisu vyššej sily, treba postupovať podľa silnejšieho predpisu.

Nadnárodné nástroje nadobudnú platnosť generálnou alebo špeciálnou transformáciou. Generálna transformácia vyžaduje, aby určitý prameň vnútroštátneho práva obsahovali odkazujúcu právnu normu odvolávajúcu sa na medzinárodné právo. Takými prameňom môže byť ústava alebo zákon.

Špeciálna transformácia vyžaduje prijatie dvoch alebo viacerých právnych aktov. Sú to právne akty:

- hlasovanie parlamentu – Národná rada vyjadrí súhlas s medzinárodnými politickými zmluvami, medzinárodnými hospodárskymi zmluvami všeobecnej povahy, na vykonanie ktorých je potrebný zákon,
- ratifikácia medzinárodných zmlúv prezidentom po ich schválení parlamentom (konfirmácia, ak nie je na vykonanie potrebný zákon)
- vyhlásenie ratifikovanej alebo konfirmovanej medzinárodnej zmluvy v Zbierke zákonov SR.

Právne predpisy v SR sú prijímané takto:

- Národná rada SR prijíma: ústavu, ústavné zákony, zákony, medzinárodné zmluvy so silou vyššou ako zákon alebo so silou zákona
- vláda SR prijíma nariadenia vlády
- ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy prijímajú výnosy, vyhlášky a opatrenia
- obecné a mestské zastupiteľstvá prijímajú všeobecne záväzné nariadenia

Návrh prijatého zákona podpisuje prezident SR, predseda parlamentu, predseda vlády. Vyhlásenie je posledným štádiom legislatívneho procesu. Právne predpisy s celoštátnou územnou pôsobnosťou sa formálne publikujú v Zbierke zákonov SR, ktoré vydáva Ministerstvo spravodlivosti SR.⁵²

Ústava SR nám určuje, ktoré právne systémy pôsobia na území Slovenska. Upravuje vzťah vnútroštátneho a medzinárodného práva i to, že štát postúpil časť svojej právomoci v oblasti tvorby práva nielen na iné subjekty verejnej moci vo vnútri štátu i na nadštátnej úrovni. Integročné snahy SR ovplyvnili ústavnú sústavu vzťahu medzinárodných zmlúv a vnútroštátneho práva, z ktorej vyplývajú podmienky, za akých sa medzinárodné zmluvy stávajú súčasťou platného právneho poriadku a aké majú postavenie v hierarchii právnych predpisov. Československé ústavy sa k pomeru medzinárodného a vnútroštátneho práva nevyjadrovali vôbec. Recepciu niektorých medzinárodných zmlúv do vnútroštátneho právneho poriadku zabezpečovali odkazujúce ustanovenia v obyčajných zákonoch, čo malo za následok neprehľadnosť a obmedzenú váhu týchto zmlúv v československom práve. Prvým ústavným pravidlom, ktoré oslabilo dualistický prístup, bolo ustanovenie § 2 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým bola prijatá Listina základných práv a slobôd. Vyplývalo z neho, že medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, Českou

⁵²Právny poriadok – Slovensko. http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_svk_sk.htm

a Slovenskou federatívnou republikou ratifikované a vyhlásené, sú na jej území všeobecne záväzné a majú prednosť pred zákonom. Odstránilo tak predel medzi medzinárodným a vnútroštátnym právom. Najviac sa vzťahu medzinárodného a vnútroštátneho práva dotkla novelizácia Ústavy SR ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. Z úpravy v čl. 1 ods. 2 vyplýva, že „Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky“. pre túto úpravu bola základom monistická teória.

Súčasná ústavná úprava vťahuje do slovenského právneho poriadku medzinárodné zmluvy v oveľa širšom rozsahu v porovnaní s pôvodným znením Ústavy SR, na základe ktorej boli do vnútroštátneho práva inkorporované iba medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách. V porovnaní s Českou republikou, s ktorou sme na základe Listiny základných práv a slobôd mali rovnaký prístup k riešeniu vzťahu vnútroštátneho práva a práva medzinárodného, sme pri novelizácii ústavy zvolili odlišný spôsob úpravy jednotlivých druhov zmlúv.

Vznik Európskej únie a právo ES/EÚ vertikálne scelili vzťahy orgánov Európskej únie a národných ústavných systémov. Európske spoločenstvá a Európska únia majú vlastný autonómny právny poriadok. Napriek tomu tento právny poriadok zaväzuje nielen členské štáty, ale aj ich občanov. Účasť každého štátu v medzinárodných organizáciách je založená na dobrovoľnosti a zmluvnom prejave vôle. Slovenská republika pred vstupom do EÚ prejavila záujem vzdať sa za určitých podmienok časti svojej právomoci a preniesť ju na nadštátnu úroveň. V procese prípravy na tento krok bola okrem iného novelizovaná Ústava SR s cieľom prispôbiť je podmienkam integrácie.⁵³

Český právny poriadok, ktorý je súčasťou kontinentálneho typu právnej kultúry, je založený na písanom práve a patria k nemu zákony a ďalšie právne predpisy, ratifikované a vyhlásené medzinárodné zmluvy, ku ktorým dal súhlas Parlament ČR rozhodnutia Ústavného súdu, ktorými Ústavný súd zrušil právny predpis alebo jeho časť.

Právny poriadok Českej republiky tvoria všetky právne predpisy ČR a právne normy, ktoré sú v nich obsiahnuté.

Najdôležitejšími právnymi predpismi sú zákony, t. j. súbory pravidiel správania sa, ktoré upravujú základné oblasti života človeka a spoločnosti. Obsiahlejšie zákony,

⁵³ DOBROVIČOVÁ, G. 2007. Vplyv medzinárodného a európskeho práva na právny poriadok Slovenskej republiky. Zborník príspevkov.

ktoré upravujú celé odvetvie práva a obsahujú jeho systematicky usporiadané normy, sa nazývajú zákonníky. Zákony, ktoré zahŕňajú celé odvetvie procesného práva a systematicky usporadúvajú jeho procedurálne normy, sa označujú ako poriadky. Zákony, ktoré sa zaoberajú najdôležitejšími záležitosťami štátu a ľudskými a občianskymi právami, sa označujú ako ústavné zákony, tam patrí aj Ústava Českej republiky a Listina základných práv a slobôd a platí pri nich osobitný postup prijímania. Súčasťou právneho poriadku sú aj vyhlásené medzinárodné zmluvy, ktorých ratifikácia bola odsúhlasená Parlamentom a ku ktorým je Česká republika viazaná. Medzinárodné zmluvy majú voči ostatným právnym predpisom do istej miery nadradené postavenie, pretože ak medzinárodná zmluva stanoví niečo iné ako zákon, uplatní sa ustanovenie medzinárodnej zmluvy.

Od vstupu do Európskej únie platí v Českej republike okrem vyššie uvedeného aj európske právo, a to za rovnakých podmienok ako v ostatných členských štátoch EÚ.

V Českej republike nie je prameňom práva obyčaj ani súdne rozhodnutie. V určitých prípadoch však zákon dovoľuje používať zvyklosti pre určitú oblasť alebo právne zásady.

Právny poriadok Českej republiky je hierarchicky usporiadaný. Na čele stojí Ústava a ďalšie ústavné zákony, ktoré majú najvyššiu právnu silu a zmeniť ich môže zase len ústavný zákon. Pod ústavnými zákonmi stoja zákony, na základe ktorých sa vydávajú vykonávacie predpisy, ktoré majú najnižšiu právnu silu. Platí, že predpis s nižšou právnou silou musí byť vždy v súlade s predpisom s vyššou právnou silou. Osobitné postavenie majú medzinárodné zmluvy. Sú súčasťou právneho poriadku a v prípade sporu majú prednosť pred zákonom, t. j. aj pred ústavným zákonom ČR.

Pokiaľ ide o európske právo, rovnako ako v ostatných členských štátoch EÚ, platí zásada prednosti práva Spoločenstva. Táto zásada stanovuje, že pokiaľ je európska norma v rozpore s vnútroštátnou normou (t. j. zákonom, vyhláškou a pod.) členského štátu, má prednosť európska norma. Platí to aj v prípade rozporu národnej normy s primárnym právom Spoločenstva (zakladacími zmluvami) aj so sekundárnym právom Spoločenstva (nariadeniami, smernicami a pod.). Podľa prevládajúceho výkladu nie sú zo zásady prednosti vyňaté ani najvyššie zákony členských štátov – európska norma má prednosť aj pred ústavou či ústavným zákonom členského štátu.

Na to, aby sa medzinárodné zmluvy, ktoré sú pre Českú republiku záväzné, stali súčasťou právneho poriadku, musí parlament vysloviť súhlas s ratifikáciou, s výnimkou

prípade, keď ústavný zákon stanoví, že pre konkrétnu zmluvu sa musí súhlas vysloviť prostredníctvom referenda. Medzinárodné zmluvy ratifikuje prezident republiky. Po ratifikácii je potrebné zmluvu vyhlásiť, t.j. uverejniť jej české znenie v Zbierke medzinárodných zmlúv.⁵⁴

2.2 Vývoj, fungovanie a smerovanie občianskeho práva SR a ČR v rámci EÚ

Od 1.5.2004 sú súčasťou právneho poriadku SR aj právne akty ES a EÚ, ktoré ale nemožno zaradiť do hierarchie právnych predpisov podľa právnej sily, pretože tieto predpisy majú špecifické postavenie.

V Slovenskej republike, rovnako ako v iných štátoch, pripravujúcich novú kodifikáciu súkromného práva, sa od samého začiatku úvahy a odborná diskusia sústreďovali na dve základné koncepčné riešenia:

- koncepcia jednotného, či integrovaného Občianskeho zákonníka, ktorého úprava integruje v sebe všetky základné súkromno-právne vzťahy, vrátane obchodných záväzkových právnych vzťahov a vzťahov vznikajúcich medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi (monistická koncepcia);
- samostatná úprava obchodného práva a občianskeho práva v dvoch oddelených kódexoch, pričom v Obchodnom zákonníku sú upravené (v širokom alebo užšom rozsahu) aj zmluvné, resp. záväzkovo-právne vzťahy, ktorých nositelia sú obchodníci - podnikatelia (dualistická koncepcia).

Vývoj kodifikačných prác v Českej republike, s ktorou máme rovnaký základ v úprave súkromného práva, by mohol byť pre SR pomocný. V súlade s prijatým „Vecným zámerom“ z roku 2001 bol český občiansky zákonník pôvodne pripravovaný na základe dualistickej koncepcie. V priebehu legislatívnych prác zrejme pod vplyvom vedeckej a odbornej argumentácie domácej i zahraničnej proveniencie sa už v paragrafovom znení urobili zásadné zmeny, ktoré znamenajú, že český občiansky zákonník opustil dualistickú koncepciu a inklinuje jednoznačne ku koncepcii monistickej (Konsolidovaná verzia zo dňa 3.6.2007). Prejavilo sa to najmä tým, že do návrhu OZ bola zahrnutá úprava dispozície so závodom (predaj a árenda), ďalej obchodné zastúpenie a poisťné zmluvy.

⁵⁴Právo členského štátu – Česká republika. https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-cz-maximizeMS-sk.do?member=1

Európske spoločenstvo a jeho právo je založené Zmluvou o založení ES (ZES), ktorá tvorí právny základ pre celé jeho fungovanie a tiež pre fungovanie EÚ. Ak chceme hovoriť o práve EÚ, hovoríme o práve ES. Ide o komunitárne právo, *acquis communautaire*. Táto oblasť práva predstavuje prvý pilier únie a všetky ustanovenia v ňom majú právne záväzný charakter. Ďalšie dva piliere sa týkajú hlavne spolupráce v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky, a teda charakter týchto pilierov je skôr politický.

Právo ES/EÚ upravuje:

- vzťahy občanov určitých štátov medzi sebou navzájom
- vzťahy občanov k štátom
- vzájomné vzťahy medzi viacerými štátmi

Jednotlivé štáty museli pristúpiť na pravidlá, ktoré by umožnili rešpektovať národné špecifiká, právne poriadky a ekonomické možnosti jednotlivých členských krajín a záujmy ich obyvateľov, tiež, aby mohli vyštartovať z rovnakých pozícií a získať rovnaké príležitosti na napĺňanie svojich záujmov.

Vzťahy medzi ES a členskými štátmi a ich právnymi poriadkami sa riadia niekoľkými zásadami:

- zásada subsidiarity - ES nemôže prijímať ľubovoľné pravidlá v ľubovoľnej oblasti
- zásada prednosti komunitárneho práva – v sporných prípadoch má prednosť právo Spoločenstva pred vnútroštátnym právom jednotlivých členských krajín

Únia sa pokúšala aj o prijatie Európskej ústavy. 17. a 18. júna 2004 sa najvyšší predstavitelia a predstaviiteľky všetkých členských štátov dohodli na konečnom znení Ústavnej zmluvy. Platiť mala začať v prípade, že ju ratifikujú všetky členské štáty v súlade so svojimi vnútroštátnymi ústavnými požiadavkami, čiže odsúhlasia národné parlamenty alebo referendum. Tento proces sa zastavil nesúhlasom občanov Holandska a Francúzska s ústavou v referende v roku 2005.⁵⁵

2. 3 Pripravované zmeny v občianskom práve SR, ČR a EÚ

Občianske právo sa v istých časových obdobiach podľa potreby mení v zmysle dopĺňania, resp. upravovania obsahu. Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. bol počas svojej platnosti takmer 40-krát novelizovaný. Len štyri z nich boli prijaté do roku 1989.

⁵⁵ Debrecéniová, J.: Právo Európskej únie.

Vláda SR schválila dňa 14. januára 2009 svojím uznesením Legislatívny zámer Občianskeho zákonníka s pripomienkou, ktorá sa týkala názorového rozporu medzi Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny a predkladateľom podporovaným celým radom oslovených rezortov na strane druhej. Bola predložená otázka prepojenia osobitnej časti záväzkového práva v individuálnom pracovnom práve. Predsedom Komisie pre rekodifikáciu Občianskeho zákonníka je Ján Lazar. V legislatívnej úprave OZ sú načrtnuté niektoré zámery, ktoré by sa mali realizovať v novom OZ. Patria medzi ne:

- kódex všeobecného súkromného práva má mať ústrednú integrujúcu úlohu pre celú oblasť súkromného práva
- novú kodifikáciu potrebujú majetkové a osobné vzťahy
- zaradenie rodinného práva do nového OZ
- rozšírenie predmetu právnej úpravy súkromného práva o kolízne normy

V Občianskom zákonníku chýbajú mnohé závažné obsahové otázky, ako napr. úprava zásady „superficies solo cedit“, inštitút práva stavby, nedostatočná je úprava osobnostných práv, úprava neplatnosti právnych úkonov s dôrazom na absolútnu neplatnosť, úprava zodpovednosti za škodu chrániacu viac škodcu ako poškodeného a pod. Na základe naznačených zámerov sa odborná diskusia sústredila na dve základné koncepcie:

- monistická koncepcia - koncepcia jednotného či integrovaného Občianskeho zákonníka, ktorého úprava v sebe integruje všetky základné súkromno-právne vzťahy
- dualistická koncepcia – koncepcia samostatnej úpravy obchodného práva a občianskeho práva v dvoch oddelených kódexoch.

Za vhodnejší sa považuje monistický model. V jeho poňatí zostane zachovaný Obchodný zákonník s naznačenou vecnou pôsobnosťou, Zákonník práce, zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom ako aj osobitné zákony upravujúce autorské a im príbuzné práva, priemyselné a obchodné práva patriace do duševného vlastníctva a pod. V novom súkromnom kódexe by bola len jedna jednotná zmluvná sústava. Túto jednotu naznačuje rovnaká ekonomická kvalita a fungovanie výmenno-hodnotových vzťahov a v zásade rovnaká logická vnútorná štruktúra noriem a inštitútov, ktoré ich právne upravujú. Ideovým základom a právno-filozofickým východiskom pri tvorbe slovenského OZ sú v prvom rade všeludzské hodnoty uznávané v demokratických štátoch, akými sú individuálna sloboda, rovnosť, ľudská dôstojnosť. Zvýšená pozornosť je venovaná úprave ľudských práv, zabezpečeniu ochrany osobám

ako ľudským bytosťami, osobným vzťahom v rodine a manželstve a osobnostným právam v organizačných útvaroch.

V konkrétnosti má mať nový Občiansky zákonník nasledujúcu systematiku: základné systematické členenie zodpovedá hodnotovej a metodologickej orientácii vecného riešenia i zmenenému obsahu, pričom jednotlivé časti obsahovo a logicky na seba nadväzujú a sú proporcionálne vyvážené. Primerane tomu začína všeobecnou časťou obsahujúcou úpravu otázok, ktoré sa v nevyhnutnej a veľmi všeobecnej podobe dotýkajú všetkých práv upravených v ďalších častiach s tým, že dôraz sa kladie na osoby práva s nimi spojené a ich právne relevantné konanie. Na to nadväzuje úprava rodinného práva, v ktorej opäť prevažujú osobné vzťahy a práva nad majetkovými. Potom nasleduje vecné právo s dominujúcim vlastníckym právom a úpravu absolútnych práv uzatvára časť o dedičskom práve, ktoré logicky i obsahovo nadväzuje na vecné právo, ale aj na predchádzajúce rodinné právo. Ďalej sú upravené relatívne práva (záväzkové právo). Úprava je kompletná zahrnujúca všetky stránky záväzkového práva : všeobecné otázky, záväzky zo zmlúv a iných právnych úkonov a záväzky zo spôsobenia škody a z bezdôvodného obohatenia.⁵⁶

V ČR nadobudol 1.1.2014 platnosť nový Občiansky zákonník. Nahradil tak normu z roku 1964, ktorá bola viackrát novelizovaná. Mení sa ním české súkromné právo, vrátane rodinného práva, dedenia či uzatvárania zmlúv. Viac sa prenecháva na dohodu strán. Základnou ideou nového zákonníka je, aby mal jednotliviec možnosť usporiadať si súkromný život podľa seba, ak to nie je v rozpore s dobrými mravmi, verejným poriadkom a právom na ochranu osobnosti.⁵⁷

Podľa ministra spravodlivosti ČR Jiřího Pospíšila to bol historický okamžik, ktorým sa skončil proces prijímania po ústave druhého najvýznamnejšieho zákona zeme a ktorý ovplyvní život občanov. Občiansky zákonník je výsledkom jedenásťročnej práce rekodifikačnej komisie ministerstva spravodlivosti. Medzi hlavné prínosy tohto zákonníka patria väčší dôraz na úpravu osobnostných práv, podpora princípu slobodnej vôle a jednotná úprava záväzkového práva. Nový občiansky zákonník má päť častí:

- právne postavenie človeka ako jednotlivca, vysvetľuje základné pojmy
- rodinné právo – inštitút manželstva, práva a povinnosti manželov, rodičov a detí

⁵⁶Lazar, J. Návrh legislatívneho zámeru kodifikácie súkromného práva, Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR

⁵⁷ <http://www.hlavnespravy.sk/v-cesku-vstupil-v-platnost-novy-obciansky-zakonnik-nahradil-normu-z-1964/194865/>

- absolútne majetkové práva – vymedzuje napr. držbu, vlastníctvo, spoluvlastníctvo, vecné práva k cudzím veciam, dedičské právo
- relatívne majetkové práva – vznik záväzkov, ich zabezpečenie a zánik
- spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia.

Medzi hlavné zmeny súkromného práva nového českého Občianskeho zákonníka patria:

- konkrétne vymedzenie zásad súkromného práva
- podpora princípu autonómie vôle a maximálna dispozitívnosť právnej úpravy
- komplexnosť návrhu
- odklon od absolútnej k prevažujúcej relatívnej neplatnosti právneho konania
- väčší dôraz na úpravu osobnostných práv
- upúšťa sa od úplného pozbavenia spôsobilosti na právne úkony
- zavádza sa znova tradičný pojem „svojprávnosť“
- väčší rešpekt k želaniam osoby obmedzenej v svojprávnosti
- jednotná úprava záväzkového práva v súkromnoprávnej oblasti
- do Občianskeho zákonníka sú zaradené aj tie zmluvy, ktoré stáli mimo Občiansky aj Obchodný zákonník
- nové poňatie zvieratá, zvierá nie je vec
- zjednocuje sa princíp ochrany dobrej viery nadobúdateľa pri nadobudnutí vlastníka od nevlastníka, ktorý bol platný len v obchodnom práve, čím sa kladie dôraz na právnu istotu osôb konajúcich v dobrej viere
- novo sa zavádza princíp, že stavba je súčasťou pozemku, tzn. uplatní sa klasická zásada superficies solo cedit
- úprava dedičstva je poňatá s dôrazom na ochranu vôle poručiťľa, posilňuje sa jeho vôľa pri rozhodovaní o jeho majetku
- spresňujú sa ustanovenia o zodpovednosti za škodu, uprednostňuje sa náhrada škody uvedením do predchádzajúceho stavu oproti náhrade v peniazoch a posilňuje sa právne postavenie osoby, ktorej bola vec poškodená
- zjednodušuje sa úprava zakladania spolkov.⁵⁸

Európska únia odvodzuje všetky svoje činnosti zo zakladajúcich zmlúv, ktoré sú predmetom dobrovoľnej a demokratickej dohody so všetkými členskými krajinami. Zakladajúce zmluvy tvoria tzv. primárne právo Európskej únie, ktoré je na štátnej úrovni porovnateľné s ústavou. Lisabonskou zmluvou sa zlepšuje schopnosť EÚ konať

⁵⁸ Prezident ČR podpísal nový Občiansky zákonník. <http://www.najpravo.sk/clanky/prezident-cr-podpisal-novy-obciansky-zakonnik.html>

vo viacerých oblastiach, ktoré sú prioritné pre dnešnú Úniu a jej občanov. Prejavuje sa to najmä v oblasti politík zameraných na slobodu, bezpečnosť a spravodlivosť, konkrétne v boji proti terorizmu a zločinu. Do určitej miery sa to týka aj ostatných oblastí vrátane energetickej politiky, verejného zdravia, civilnej ochrany, zmien klímy, všeobecne prospešných služieb, výskumu, vesmíru, územnej súdržnosti, obchodnej politiky, humanitárnej pomoci, športu, turizmu a administratívnej spolupráce. Európa založená na právach a hodnotách, slobode, solidarite a bezpečnosti, propagovanie hodnôt Únie, začlenenie Charty základných práv do primárneho európskeho práva, úprava nového mechanizmu solidarity a lepšia ochrana európskych občanov. Lisabonská zmluva podrobnejšie rozvádza a posilňuje hodnoty a ciele, na ktorých je Únia postavená. Tieto hodnoty slúžia ako oporný bod pre európskych občanov a na demonštráciu toho, čo Európa ponúka svojim partnerom po celom svete, zaručuje slobody a zásady ustanovené v Charte základných práv a jej ustanoveniam udeľuje právnu záväznosť.

Zdôrazňuje sa aj solidarita v energetickej oblasti. Cieľom nových ustanovení o civilnej ochrane, humanitárnej pomoci a verejnom zdraví je pozdvihnúť aj možnosti Únie reagovať na hrozby pre bezpečnosť európskych občanov.⁵⁹

PRAKTICKÁ ČASŤ

3 VÝSKUM ZAMERANÝ NA POROVNANIE PRÁVNEJ ÚPRAVY ODVETVIA OBČIANSKEHO PRÁVA SR S PRÁVNOU ÚPRAVOU VYBRANÉHO ŠTÁTU EÚ

Pre náš výskum zameraný na porovnanie právnej úpravy odvetvia občianskeho práva SR s právnou úpravou iného štátu EÚ sme si vybrali rodinné právo a krajinou v rámci EÚ bude Poľsko.

3.1 Cieľ, metódy a hypotézy výskumu

Cieľom práce je porovnať právnou úpravu rodinného práva v Slovenskej republike a v Poľsku.

⁵⁹ Skalická, M. 2011. Medzinárodná povaha Európskej únie. Diplomová práca.

Pre náš výskum sme si stanovili primerané metódy a hypotézy. Základnou metódou nášho výskumu bude porovnanie. Zistíme si všetky dostupné informácie o rodinnom práve v Občianskom zákonníku v SR a v Občianskom zákonníku Poľskej republiky.

Na začiatku našej práce si stanovíme hypotézy, ktoré si v závere vyhodnotíme. Výsledky zinterpretujeme a na ich základe ponúkneme návrh opatrení pre novelizáciu OZ a OSP.

Metóda porovnávania patrí do kategórie logických vedeckých metód. Ide tu o proces zisťovania znakov zhody a odlišnosti skúmaného predmetu, jeho konfrontáciu s inými predmetmi. Metóda porovnávania má veľký význam pri objasňovaní procesov zmien, vývoji, dynamike skúmaného javu, odhalení tendencií a zákonitostí jeho vývoja. Pre efektívne využívanie metódy porovnávania sú určené pravidlá, a to porovnávať môžeme iba vzájomne súvisiace javy jedného druhu, nie je prípustné u porovnávaných javov obmedzovať sa iba na zhodné znaky, ale je nutné zisťovať i to, čím sa líšia.⁶⁰

Z porovnávania Občianskeho zákonníka SR a Občianskeho zákonníka v Poľsku nám vyjdú isté závery, ktoré sa pokúsime vysloviť v našich hypotézach.

Hypotéza 1:

Predpokladáme, že rodinné právo v Občianskom zákonníku SR v oblasti manželstva a jeho zrušenia sa zhoduje s rodinným právom v oblasti manželstva v Občianskom zákonníku v Poľsku.

Hypotéza 2:

Predpokladáme, že rodinné právo v Občianskom zákonníku SR čo sa týka vyživovacej povinnosti po zániku manželstva je odlišné, ako v Občianskom zákonníku v Poľsku.

Počas realizácie nášho výskumu sa budeme snažiť zistiť čo najviac faktov o rodinnom práve v SR a Poľsku a na základe týchto faktov potvrdíme či vyvrátíme naše hypotézy.

3.2 Realizácia výskumu

Pre potrebu nášho výskumu sa musíme oboznámiť s podstatou Občianskeho zákonníka v SR a v Poľsku. Občiansky zákonník SR sme už popísali v teoretickej časti, preto nebude problém vytiahnuť z nej potrebné časti pre náš výskum. Podrobnejšie sa

⁶⁰RISTVEJ, J. Vedecké metódy. 2010. TRILOBIT- odborný vedecký časopis. <http://trilobit.fai.utb.cz/vedecke-metody>

musíme venovať Občianskemu zákonníku Poľska. Po všeobecných informáciách sa zameriame práve na rodinné právo, ktoré je súčasťou cieľa nášho výskumu. Aby mal náš výskum dobré predpoklady na úspešné výsledky, bolo potrebné preštudovať veľa literatúry zaoberajúcej sa našou problematikou.

3.3 Interpretácia a vyhodnotenie výsledkov výskumu, hypotéz a návrh opatrení pre novelizáciu OZ a OSP

Rodina vzniká manželstvom. Manželstvo ako zväzok muža a ženy je v zásade životným spoločenstvom osôb rôzneho pohlavia, teda právny pomer, ktorý vzniká a zaniká zákonom stanoveným spôsobom. Je to trvalá forma spoluzitia s účelom vytvorenia harmonického prostredia pre rozvíjanie vzájomných vzťahov partnerov a riadnu výchovu detí. V Zákone o rodine je uvedené, že štát do týchto vzťahov vstupuje predovšetkým za účelom nielen definovania predpokladov a podmienok vzniku platného manželstva, ale tiež garantovaním jeho ochrany.⁶¹

Aby sme mohli porovnávať rodinné právo v oboch krajinách, je potrebné si ozrejmiť ich históriu vzniku rodinného práva.

V našom právnom poriadku sú rodinné vzťahy upravené v samostatnom osobitnom zákone číslo 36/2005 Z.z. o rodine. Tento zákon nemá ani všeobecnú časť, a túto chýbajúcu časť môže vykryť len základná občianskoprávna úprava, § 110 Zákona o rodine číslo 36/2005 Z.z., ktorý ustanovuje všeobecnú subsidiaritu Občianskeho zákonníka, čo znamená, že ak zákon o rodine neustanovuje niečo iné, na rodinné vzťahy sa použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka.⁶²

Rodinné právo nebolo na Slovensku do roku 1949 jednotne upravené a úplne kodifikované. Po vzniku predmníchovskej republiky sa na Slovensku prevzalo vtedajšie uhorské občianske právo, vyjadrené väčšinou len normami obyčajového práva. Iba niektoré otázky rodinného práva boli upravené písanými právnymi predpismi. Z nich najvýznamnejší bol manželský zákon⁶³, ktorý veľmi podrobne upravoval podmienky vzniku a zániku manželstva. Aj tento zákon vychádzal zo zmluvnej povahy

⁶¹SMYČKOVÁ, R. – KOTRECOVÁ, A. 2009. Rozvod. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

⁶²ŠTULRAJTEROVÁ, M. Vývoj súkromného občianskeho práva na Slovensku. Bakalárska práca. 2009. Banská Bystrica.

⁶³zák. čl. XXXI/ 1894

manželského zväzku, zavedený bol občiansky sobáš. Toto rodinné právo vychádzalo z preferovania právneho postavenia muža v rodinnoprávnych vzťahoch a rozlišovalo medzi manželskými a nemanželskými deťmi, pričom mimomanželské deti boli právne diskriminované. V roku 1919 bol prijatý zákon č. 320/1919 Sb., tzv. manželská novela, ktorá jednotne upravila pre celú Československú republiku formu uzavretia manželstva, manželské prekážky a rozlučiteľnosť manželstva. Vo veci uzavierania manželstva zaviedla manželská novela fakultatívny civilný sobáš popri cirkevnom sobáši. Obsahu manželského vzťahu sa však manželská novela nedotkla a právne postavenie muža a ženy v rodine zostalo aj naďalej nerovné. V roku 1928 došlo u nás k jednotnej úprave osvojenia v zákone č. 56/1928 Sb. o osvojení. Táto právna úprava vychádzala zo zmluvnej povahy vzťahu medzi osvojiteľom a osvojencom a za hlavný účel osvojenia nepovažovala zabezpečenie náhradného rodinného a výchovného prostredia pre maloletého, ale rozličné majetkové ciele (získanie dediča, lacnej pracovnej sily), pričom osvojením sa nesmeli ohroziť záujmy vlastných detí osvojiteľa. Čo sa týkalo otázok ohľadom majetku manželov, na Slovensku platila tzv. koakvizícia, t. j. systém majetkového spoločenstva pre prípad zániku manželstva. Nové ideové základy rodinného práva položila Ústava 9. mája z roku 1948. Deklarovalo sa rovnoprávne postavenie muža a ženy v rodine, tiež v hospodárskom živote, politickom živote, štátna ochrana manželstva, rodiny a materstva, zakotvenie zásady, podľa ktorej pôvod dieťaťa nesmie byť na jeho ujmu.⁶⁴

Vývoj rodinného práva v Poľsku bol po roku 1945 obdobný vývoju v Československu. Po prvej reforme rodinného práva v Poľsku vykonanej v rokoch 1945 až 1946, došlo k druhej reforme zákonom č. 27/1950⁶⁵. Tento kódex bol výsledkom úzkej spolupráce československej a poľskej legislatívy a v podstate sa zhodoval s naším zákonom č. 265/1949 Zb. o rodinnom práve. Aj v Poľsku boli snahy o tretiu reformu rodinného práva. Výsledkom toho sa stal nový zákon Kodeks rodzinny i opiekuńczy č. 59/1964 D.U., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1965. Podstatnou zmenou vo vyživovacích povinnostiach bola úprava výživného medzi rozvedenými manželmi. Manžel, ktorý rozvrat výlučne zavinil, bol povinný zabezpečiť svojmu bývalému manželovi životnú úroveň, akú mal pred rozvodom.

V Československu v tom období bol prijatý nový zákon o rodine, ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 1964. Princíp rovnoprávnosti mužov a žien v rodine a spoločnosti sa premietol aj vo vyživovacej povinnosti medzi manželmi a aj vyživovacej povinnosti

⁶⁴ ČEŠKA, Z. – PLANKOVÁ, O. – RADVANOVÁ, S. 1986. Československé rodinné právo.

⁶⁵Zbierka zákonov č. 34, bod 308

rozvedených manželov, nazvaný príspevok na výživu rozvedeného manžela. V tomto bode je tu možné badať inú filozofiu ako v Poľsku. Vyplýva z nej, že v našej spoločnosti je väčšina žien v pracovnom pomere a je zárobkovo sebestačná, čiže je potrebné, aby povinnosť jedného manžela k druhému bola po rozvode obmedzená len na takú dobu, ktorá je potrebná na to, aby si manžel, ktorý nebol zárobkovo činný, zabezpečil zamestnanie a prostriedky k vlastnej obžive. Časovo tento zákon z roku 1963 bol obmedzený na dobu najviac päť rokov po rozvode. Táto novela zákona o rodine č. 132/1982 Zb. sa v roku 1982 paragrafom 93 zrušila a súde mohli rozhodovať o príspevkoch už bez časového obmedzenia. Ďalšie zmeny v úprave nastali po rozdelení Československa. Zásadná zmena nastala zákonom č. 245/2002 Z. z., kedy sa zmenila teória rodinného práva v oblasti vyživovacej povinnosti. Dovtedy sa ponímala vyživovacia povinnosť len zo strany rodičov voči deťom v rozsahu životnej úrovne a novela spresňuje rozsah rovnakej životnej úrovne rodičovského výživného vsunutím vety do § 85 ods.2 v znení: „Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov.“⁶⁶

Poľsko rovnako ako Slovenská republika vychádzalo zo základu kontinentálnej právnej kultúry. Komparácia právnych úprav rodinného práva je zaujímavá už len z toho dôvodu, že slovenské a poľské právo v určitom štádiu prechádzalo rovnakým historickým vývojom. Od roku 1950 v Československej republike platil zákon Národného zhromaždenia č. 265/1994 Sb., o rodinnom práve. Ten sa následne stal účinným prakticky v celom znení v Poľsku. Postupne sa rodinné právo v spomenutých krajinách začalo diferencovať, či už prostredníctvom osobitých inštitútov v nich aplikovaných, ako aj z dôvodu odlišujúceho sa základu hodnotového systému.⁶⁷

Môžeme dodať, že aj keď boli jednotlivé inštitúty československého a poľského rodinného práva veľmi podobné, postupne začalo prichádzať k ich odlišnej interpretácii a aplikácii a tiež k menej či viac významným novelizáciám rodinných kódexov a najmä v šesťdesiatych rokoch k ich nahradeniu novými kódexami: Zákonom o rodine v Československu v roku 1963 a Kodeks Rodzinny a opiekuńczy v Poľsku v roku 1964. Nové rodinné zákonníky mali nádych ideologicky ladených zásad. Došlo k radikálnemu vypusteniu tradičného právnického pojmoslovía. Rodinné kódexy i občianske zákonníky boli poznamenané deformáciami, zjednodušením a vulgarizáciou.

⁶⁶ RICHTEROVÁ, N. 2009. Vyživovacia povinnosť. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

⁶⁷ SMYČKOVÁ, R. – KOTRECOVÁ, A. 2009. Rozvod. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

Až novelizácie v duchu tradícií a inovácií napravili túto skutočnosť. Dôvodom, prečo boli rodinné práva v týchto štátoch rozdielne, bol celý rad právnych aj mimoprávných faktorov, najmä politických, demografických, kultúrnych, náboženských a ekonomických.⁶⁸

Dnes je situácia iná. Po roku 1989 nastali isté zmeny, boli prijaté nové ústavy ako na Slovensku, tak i v Poľsku. Bolo prijatých viacero medzinárodných zmlúv. Oba štáty rešpektujú Európsky súd pre ľudské práva.

Po zmenách v roku 1989 v teórii a praxi prevažuje názor, že napriek určitým osobitostiam rodinného práva, je jednoznačne nepochybné, že osobné a majetkové práva v manželstve a rodine sú mnohorakými väzbami úzko prepojené so všetkými súkromnoprávnymi vzťahmi.⁶⁹

V Poľsku otázky rozvodu a rodičovskej zodpovednosti upravuje Zákonník o rodine a poručníctve (ďalej len PZRP). Poľská právna úprava vychádza pri skúmaní predpokladov pre rozvod manželstva, z vážneho rozvratu vzťahov medzi manželmi, pričom ide o rozvrat hlbokého a trvalého charakteru. Rozhodujúcim záujmom, na ktorý sa prihliada v rozvodovom konaní, je záujem maloletých detí. Kým v slovenskej právnej úprave vzniká súdu povinnosť „len“ prihliadnuť v rozvodovom konaní na záujmy maloletých detí, v poľskej právnej úprave je ochrana maloletého dieťaťa zintenzívnená tým, že manželstvo nebude možné rozviesť, ak by to bolo v rozpore so záujmami maloletého dieťaťa. V oboch prípadoch ide o tzv. tvrdostnú klauzulu.

V poľskej právnej úprave nachádzame tvrdostnú klauzulu ešte na inom mieste. Súdu je poskytnutá možnosť nevyhovieť návrhu na rozvod manželstva v prípade, ak s rozvodom manželstva nesúhlasí ten z manželov, ktorý sa nepodieľal na jeho rozvrate porušením svojich manželských povinností. V tomto smere je osobitne zaujímavá poľská právna úprava, ktorá vyžaduje, aby súd popri skúmaní, či sú alebo nie sú v konkrétnom prípade naplnené hmotnoprávne predpoklady pre rozvod manželstva, kladie dôraz aj na povinnosť súdu zistiť, kto zavinil rozvrat manželstva a následne toto pretaviť do rozsudku, ktorým bude manželstvo rozvedené. Tu teda môžeme vnímať isté historickoprávne paralely, pričom v poľskej právnej úprave na rozdiel od tej slovenskej sa zachovalo skúmanie subjektívneho hľadiska viny v rozvodovom procese. Manželia sa môžu dohodnúť, aby súd upustil od vyslovenia zavinenia rozvratu, pričom

⁶⁸KRÁLIČKOVÁ, Z. 2009. Sbližování a rozcházení českého, slovenského a polského rodinného práva. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

⁶⁹LAZAR, J. Návrh legislatívneho zámeru kodifikácie súkromného práva, Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR

sa následne vychádza z fikcie, že rozvrat manželstva nezavinil ani jeden z nich. (Čl. 57 § 2 PZRP)

Druhá kodifikácia rodinného práva nastala v roku 1960, kedy bol prijatý Zákon o rodine pod č. 94/1963 a tento platí v znení novelizovaného zákona č. 132/1982 Zb. Úplné znenie Zákona o rodine bolo vyhlásenie pod č. 66/1983 Zb. Najväčšia zmena nastala v úprave rozvodu manželstva. Platná úprava rozvodu vychádza výlučne zo zistenia rozvratu manželstva, pre ktorý nemôže manželstvo plniť svoj spoločenský účel. Vyslovenie rozvodu manželstva nie je závislé od zavinenia rozvratu a od postoja nevinného manžela. Tento Zákon o rodine neupravuje už majetkové vzťahy medzi manželmi, ich úprava bola presunutá do Občianskeho zákonníka, v ktorom dostali osobitné vyjadrenie v inštitútoch bezpodielového vlastníctva manželov a spoločných užívacích práv manželov.⁷⁰

Obdobne, ako na Slovensku, aj v poľskej právnej úprave platí, že v rozhodnutí, ktorým súd manželstvo manželov rozvádza, rozhodne aj o rodičovských právach a povinnostiach k maloletým deťom, ako aj o vyživovacej povinnosti rodičov. Samotný poľský zákon o rodine a poručníctve nepoužíva pojem rodičovské práva a povinnosti, ale hovorí o tzv. rodičovskej moci.(Čl. 58 § 1 PZRP)

Maloleté dieťa bude následne v zmysle poľskej právnej úpravy odvodzovať svoje miesto pobytu od miesta pobytu rodiča, ktorý nad ním vykonáva rodičovskú moc, a ktorý týmto spôsobom bude nad ním vykonávať aj osobnú starostlivosť. Od júla 2009 pripúšťa PZRP dohodu rodičov o výkone rodičovskej moci nad maloletým, ktorú súd schváli v prípade, že je v záujme maloletého dieťaťa.(Čl. 58 § 1druhá veta)

Poľský zákonník o rodine a poručníctve pripúšťa v čl. 58 § 1 výkon rodičovskej moci aj oboma rodičmi, v prípade, že sa dohodnú na spoločnom výkone rodičovskej moci a je to v záujme maloletého dieťaťa.Tak ako vyplýva z vyššie uvedeného, rozhodujúcim kritériom pri rozhodovaní o výkone rodičovskej moci je záujem maloletého dieťaťa.

Spoločným elementom v slovenskej a poľskej právnej úprave je samotné rozhodovanie o rodičovských právach a povinnostiach podľa slovenskej právnej úpravy, resp. o výkone rodičovskej moci podľa poľskej právnej úpravy, z procesného hľadiska, v jednom konaní, t.j. pred jedným súdom. Popri naznačených hmotnoprávných a procesnoprávných osobitostiam, nachádzame v českej a poľskej právnej úprave určité špecifické inštitúty,

⁷⁰ČEŠKA, Z. – PLANKOVÁ, O. – RADVANOVÁ, S. 1986. Československé rodinné právo.

ktoré sú slovenskému právnenému poriadku neznáme. V poľskom rodinnom práve ide v súvislosti s rozvodom o inštitút rozluky (separacja).

Poľská právna úprava má bližšie k inštitútu „rozvodu od stola a lože“. Myslíme si, že tento predmetný inštitút poukazuje na katolícku orientáciu štátu. Sú v ňom badať jeho historické katolícke korene, ktoré majú ešte aj dnes svoju platnosť. Rozluka manželstva na rozdiel od rozvodu manželstva je katolíckou cirkvou tolerovaná.

V Slovenskej republike prebiehajú práce na príprave nového Občianskeho zákonníka. Rodinné právo má byť zaradené do Občianskeho zákonníka. Zaradenie rodinného práva do systému Občianskeho zákonníka má so sebou priniesť aj relevantné zmeny, ktoré sa majú dotknúť aj rozvodového práva. Rozvod manželstva má byť upravený v dvoch podobách a to s dokazovaním rozvratu a bez dokazovania rozvratu.⁷¹

Zásadná zmena bude spočívať v tom, že rodinné právo ako imanentná súčasť všeobecného súkromného práva sa stane organickou súčasťou Občianskeho zákonníka a všetky rodinnoprávne vzťahy či už osobnej alebo majetkovej povahy budú upravené s komplexom všetkých osobných a majetkových práv. Tak sa aj rodinnoprávna úprava podriadi kritériám všeobecného súkromného práva. Najviac sa to prejaví v úprave majetkových manželských vzťahov právnou úpravou manželskej zmluvy, v ktorej si manželia upravia svoje majetkové vzťahy podľa seba kedykoľvek počas existencie manželstva. V prípade zániku manželstva sa samotný rozvrat bude posudzovať diferencovane, a to tak, že buď sa bude rozvrat dokazovať, alebo bude bez dokazovania v prípade tzv. dohovoreného, nesporeného rozvodu.⁷²

V návrhu pre vypracovanie nového poľského Občianskeho zákonníka je, aby mal povahu základného zákonodarného aktu, ktorý spočíva na pandektálnom systéme. Svojím rozsahom právnej úpravy by mal zahŕňať rodinné právo a mal by byť osnovaný na princípe jednoty občianskeho práva, teda bez vytvorenia separátneho obchodného zákonníka, tým menej bez osobitného spotrebiteľského zákonníka.⁷³

Z daného vyplýva, že rodinné právo v SR a v Poľsku stojí na rovnakom základe, avšak sú tam isté odlišnosti.

Na základe zistených faktov sme pristúpili k vyhodnoteniu našich hypotéz.

⁷¹SMYČKOVÁ, R. – KOTRECOVÁ, A. 2009. Rozvod. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: theConferenceProceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University.

⁷²LAZAR, J. Návrh legislatívneho zámeru kodifikácie súkromného práva, Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR

⁷³Radwanski, Z.: Práce na kodifikácii občiankeho práva v Poľsku – prel. z nemčiny. In: Lazar, J., Blaho, P. (eds.): Základné zásady súkromného práva v zjednotenej Európe. Bratislava, IuraEdition 2007, s. 256

V hypotéze 1 sme predpokladali, že rodinné právo v Občianskom zákonníku SR v oblasti vzniku manželstva a jeho zrušenia sa zhoduje s rodinným právom v oblasti manželstva v Občianskom zákonníku v Poľsku.

Oba štáty majú korene v katolíckej orientácii štátu. Poľsko možno ešte viac ako Slovensko. Počas histórie v SR boli obdobia, kedy manželstvo bolo oficiálne uznané až vtedy, keď sa uskutočnil aj civilný sobáš. Naproti tomu cirkev neuznávala svetské rozvody, pred cirkvou sú zosobášení stále v manželstve. V Poľsku sa pri rozvode skúmajú predpoklady pre rozvod manželstva, rozvrátené vzťahy medzi manželmi, pričom musí ísť o rozvrat hlbokého a trvalého charakteru. Rozhodujúcim záujmom, na ktorý sa prihliada v rozvodovom konaní, je záujem maloletých detí. Kým v slovenskej právnej úprave vzniká súdu povinnosť „len“ prihliadnuť v rozvodovom konaní na záujmy maloletých detí, v poľskej právnej úprave je ochrana maloletého dieťaťa zintenzívnená. Poľská právna úprava má bližšie k inštitútu „rozvodu od stola a lože“. Rozluka manželstva na rozdiel od rozvodu manželstva je katolíckou cirkvou tolerovaná. Súdu je poskytnutá možnosť nevyhovieť návrhu na rozvod manželstva v prípade, ak s rozvodom manželstva nesúhlasí ten z manželov, ktorý sa nepodieľal na jeho rozvrate porušením svojich manželských povinností. V tomto smere nás zaujala osobitne zaujímavá poľská právna úprava, ktorá vyžaduje, aby súd popri skúmaní, či sú alebo nie sú v konkrétnom prípade naplnené hmotnoprávne predpoklady pre rozvod manželstva, kladie dôraz aj na povinnosť súdu zistiť, kto zavinil rozvrat manželstva a následne toto pretaviť do rozsudku, ktorým bude manželstvo rozvedené. Tu teda môžeme vnímať isté historickoprávne paralely, pričom v poľskej právnej úprave na rozdiel od tej slovenskej sa zachovalo skúmanie subjektívneho hľadiska viny v rozvodovom procese. Manželia sa môžu dohodnúť, aby súd upustil od vyslovenia zavinenia rozvratu, pričom sa následne vychádza z fikcie, že rozvrat manželstva nezavinil ani jeden z nich. Na základe týchto skutočností môžeme vysloviť záver, že naša hypotéza 1 nebola potvrdená.

V hypotéze 2 sme predpokladali, že rodinné právo v Občianskom zákonníku SR, čo sa týka vyživovacej povinnosti po zániku manželstva, je odlišné, ako v Občianskom zákonníku v Poľsku.

Zistili sme, že v Poľsku vo vyživovacích povinnostiach bola úprava výživného medzi rozvedenými manželmi. Manžel, ktorý rozvrat výlučne zavinil, bol povinný zabezpečiť svojmu bývalému manželovi životnú úroveň, akú mal pred rozvodom.

V SR mala vplyv rovnoprávnosť mužov a žien od roku 1964 na vyživovaciu povinnosť medzi manželmi a aj na vyživovaciu povinnosť rozvedených manželov. Vyplývalo z nej, že keď je v našej spoločnosti väčšina žien zamestnaná a zárobkovo sebestačná, povinnosť jedného manžela k druhému bola po rozvode obmedzená len na takú dobu, ktorá bola potrebná na to, aby si manžel, ktorý nebol zárobkovo činný, zabezpečil zamestnanie a prostriedky k vlastnej obžive. Keďže postupom času sa zistilo, že časové obmedzenie na dobu najviac päť rokov po rozvode nebolo vyhovujúce, lebo často nestačilo na to, aby sa manžel zabezpečil, bola táto novela zrušená a sudy mohli rozhodovať o príspevkoch už bez časového obmedzenia. Z daného vyplýva, že v tomto bode sa rodinné právo v oboch štátoch nezhodujú, a teda naša hypotéza sa nepotvrdila.

Čo sa týka návrhu našich opatrení na novelizáciu Občianskeho zákonníka, po preštudovaní dostupnej literatúry sme naklonení poľskému právnemu poriadku v oblasti rodinného práva. V tejto oblasti by sme ale navrhli, aby sa viac oba štáty zamerali na preventívne opatrenia v oblasti zakladania manželstiev. Často vstupujú do manželstiev nezrelí a nepripravení ľudia, čo je častým dôvodom pre neskorší rozvod. Trpia tým nielen dospelí, ale najmä deti a celé najbližšie okolie, príbuzenstvo.

ZÁVER

Občan Slovenskej republiky je aj občanom Európskej únie. Európska únia združuje už 28 členských štátov, ktoré sa riadia právnym poriadkom EÚ. Právny poriadok EÚ má svoj základ v právnych poriadkoch členských krajín. Tieto krajiny dobrovoľne vstúpili do EÚ a podriaďujú sa dobrovoľne jej pravidlám a zákonom. Slovenská republika je členom Európskej únie od roku.

Naša práca je rozdelená do dvoch častí. Prvá časť je teoretická a v jej podkapitolách sa venujeme prameňom občianskeho práva v Slovenskej republike, Českej republike a Európskej únie. V druhej kapitole sa venujeme kvalitatívnemu vývoju občianskeho práva v týchto krajinách a EÚ a súčasnej legislatívnej úprave, jej vývoju a smerovaniu. Teoretickú časť uzatvárame pripravovanými zmenami v občianskom práve v týchto krajinách. osobitný dôraz kladieme na novo prijatý Občiansky zákonník v Českej republike, ktorý znamená krok vpred, najmä ak si uvedomíme, že ako v našom štáte, tak i v Českej republike stále platil Občiansky zákonník z roku 1964, i keď niekoľkokrát novelizovaný. Český Občiansky zákonník je výsledkom jedenásťročnej práce rekodifikačnej komisie ministerstva spravodlivosti. Medzi hlavné prínosy tohto zákonníka patria väčší dôraz na úpravu osobnostných práv, podpora princípu slobodnej vôle a jednotná úprava záväzkového práva. Nový občiansky zákonník má päť častí, ktoré sa týkajú najmä právneho postavenia človeka ako jednotlivca, rodinného práva, absolútneho a relatívneho majetkového práva. Zmeny súkromného práva nového českého Občianskeho zákonníka, ktoré nás zaujali, sa týkajú konkrétneho vymedzenia zásad súkromného práva, väčšieho dôrazu na úpravu osobnostných práv, upúšťania od úplného pozbavenia spôsobilosti na právne úkony alebo jednotnej úpravy záväzkového práva v súkromnoprávnej oblasti.

Praktická časť je venovaná porovnaniu právnej úpravy v odvetví občianskeho práva v Slovenskej republike a Poľska, potvrdeniu stanovených hypotéz, analýze výsledkov tohto porovnania a predloženie našich návrhov pre novelizáciu Občianskeho zákonníka.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

BEŇA, J. – GÁBRIŠ, T. 2008. *Dejiny práva na území Slovenska I (do roku 1918)*. Bratislava: UK. 221 s. ISBN 978-80-7160-257-6.

CAPANDOVÁ, P. *Vývoj súkromného práva na Slovensku po zániku Habsburskej monarchie*. Bratislava: Právnická fakulta UK. [online] [citované 2014-03-01] Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/historie/capandova.pdf>

CIRÁK, J. – FICOVÁ, S. a kol. 2008. *Občianske právo. Všeobecná časť*. Bratislava: HEURÉKA. 2008. 359 s. ISBN 978-80-89122-51-6.

CSACH, K. – ŠIRICOVÁ, Ľ. 2011. *Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného*. Košice: PF UPJŠ. ISBN 978-80-7097-880-1.

DOBROVIČOVÁ, G. 2007. *Vplyv medzinárodného a európskeho práva na právny poriadok Slovenskej republiky*. Zborník príspevkov.

FAJNOR, V.- ZÁTURECKÝ, A. 1998. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*. Šamorín: HEURÉKA. 600 s. ISBN 80-967653-4-5.

GYÁRFÁŠ, J. 2010. *Systém prameňov práva Európskej únie*. Rigorózna práca. Bratislava.

KADLECOVÁ, M. a kol. 1991. *Československé dejiny štátu a práva (1918 – 1945)*. Brno: Masarykova univerzita. 138 s. ISBN 1081-002-91.

KRÁLIČKOVÁ, Z. 2009. *Sbližování a rozcházení českého, slovenského a polského rodinného práva*. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

KRSKOVÁ, A. 2002. *Štát a právo v európskom myslení*. Bratislava: Iuraedition, spol. s.r.o. str.75

Lazar, J. *Návrh legislatívneho zámeru kodifikácie súkromného práva*. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR

LUBY, Š. 2002. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION. 626 s. ISBN 80-89047-48-3.

MALIŠOVÁ, K. 2009. *Vzťah obchodného a občianskeho práva*. Bakalárska práca. Banská Bystrica.

MALÝ, K. – SIVÁK, F. 1988. *Dějiny státu a práva v Československu*. Praha: Panorama. 568 s. ISBN 11-104-88 02/25.

MALÝ, K. - SIVÁK, F. 1992. *Dejiny státu a práva v Československu do roku 1918*. Praha: Panorama. 390 s. ISBN 80-215-0221-5.

MOSNÝ, P. – LACLAVÍKOVÁ, M. 2010. *Dejiny státu a práva na území Slovenska I. od najstarších čias do roku 1848*. Šamorín: HEURÉKA. 91 s. ISBN 978-80-89122-63-9.

POSLUCH, M. – CIBULKA, Ľ. 2006. *Štátne právo v Slovenskej republike*. Šamorín: HEURÉKA. 332 s. ISBN 80-89122-31-0.

RADWANSKI, Z.: *Práce na kodifikácii občianskeho práva v Poľsku – prel. z nemčiny*. In: Lazar, J., Blaho, P. (eds.): *Základné zásady súkromného práva v zjednotenej Európe*. Bratislava, IuraEdition 2007, s. 256

REBRO, K. – BLAHO, P. 1991. *Rímske právo*. Bratislava: OBZOR. 429 s. ISBN 80-215-0158-8.

REBRO, K. – BLAHO, P. 2003. *Rímske právo*. 3. vyd. Bratislava: IURA EDITION. 497 s. ISBN 80-89047-53-X.

RICHTEROVÁ, N. 2009. *Vyživovacia povinnosť*. In: *Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings*, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

SKALICKÁ, M. 2011. *Medzinárodnoprávna povaha Európskej únie*. Diplomová práca. Banská Bystrica: UMB, FPVaMV.

SMYČKOVÁ, R. – KOTRECOVÁ, A. 2009. *Rozvod*. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

ŠTULRAJTEROVÁ, M. *Vývoj súkromného občianskeho práva na Slovensku*. Bakalárska práca. 2009. Banská Bystrica.

VLČEK, R. 2007. *Vybrané kapitoly z teórie práva*. Bratislava: Epos. ISBN 978-80-8057-203-2

Ústava SR. 5 vydanie. Martin: alfaPRINT. 2004. ISBN 80-88927-91-9.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES zo dňa 24. októbra 1995 o ochrane jednotlivcov prispracúvaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (Ú.v. ES, L 281, 23. 11. 1995).

Debrecéniová, J. Právo Európskej únie.

ČEŠKA, Z. – PLANKOVÁ, O. – RADVANOVÁ, S. 1986. *Československé rodinné právo*.

Občiansky zákonník č. 40/1964. [online] [citované 2014-03-01] Dostupný na http://pracanadoma.weblahko.sk/obciansky_zakonnik.pdf

Právny poriadok – Slovensko. [online] [citované 2014-02-28] Dostupné na http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_svk_sk.htm

TAKÁČ, J. *Občianske právo hmotné*. [online] [citované 2014-03-01] Dostupné na: http://www.posoft.sk/u3v/materialy/02_01/obcianske_pravo_hmotne_takac.pdf

Pojem pramene práva a hierarchie pramenů práva. [online] [citované 2014-03-05]

Dostupné na:

https://is.vsfs.cz/el/6410/leto2009/B_ZPr/um/Prameny_system_subjekty_prava_Pr_vztahy_kultury_skut

Prameny práva ČR. [online] [citované 2014-03-05] Dostupné na:

<http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=49>

Európska únia a jej vývoj a perspektívy. [online] [citované 2014-03-05] Dostupné

na: http://www.tuke.sk/tuke/vzdelavanie/usek-vzdelavania-1/univerzita-tretieho-veku/literatura/literatura-pre-1_rocnik/Europska_unia_jej_vyvoj_a_perspektivy.pdf

V Česku vstúpil v platnosť nový občiansky zákonník. [online] [citované 2014-03-05]

Dostupné na: <http://www.hlavnespravy.sk/v-cesku-vstupil-v-platnost-novy-obciansky-zakonnik-nahradil-normu-z-r-1964/194865/>

Právny poriadok – Slovensko. [online] [citované 2014-03-06] Dostupné

na: http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_svk_sk.htm

Právo členského štátu – Česká republika. [online] [citované 2014-03-06] Dostupné

na: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-cz-maximizeMS-sk.do?member=1

Prezident ČR podpísal nový Občiansky zákonník. [online] [citované 2014-03-07]

Dostupné na: <http://www.najpravo.sk/clanky/prezident-cr-podpisal-novy-obciansky-zakonnik.html>

RISTVEJ, J. *Vedecké metódy.* 2010. TRILOBIT- odborný vedecký časopis. [online]

[citované 2014-03-07] Dostupné na: <http://trilobit.fai.utb.cz/vedecke-metody>

Zoznam použitých zahraničných zdrojov

KADLECOVÁ, M. a kol. 1991. *Československé dějiny státu a práva (1918 – 1945)*. Brno: Masarykova univerzita. 138 s. ISBN 1081-002-91.

KRÁLIČKOVÁ, Z. 2009. *Sbližování a rozcházení českého, slovenského a polského rodinného práva*. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

MALÝ, K. – SIVÁK, F. 1988. *Dějiny státu a práva v Československu*. Praha: Panorama. 568 s. ISBN 11-104-88 02/25.

MALÝ, K. - SIVÁK, F. 1992. *Dejiny štátu a práva v Československu do roku 1918*. Praha: Panorama. 390 s. ISBN 80-215-0221-5.

RICHTEROVÁ, N. 2009. *Vyživovací povinnost*. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

SMYČKOVÁ, R. – KOTRECOVÁ, A. 2009. *Rozvod*. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

Pojem pramene práva a hierarchie pramenů práva. [online] [citované 2014-03-05]

Dostupné na:

https://is.vsfs.cz/el/6410/leto2009/B_ZPr/um/Prameny_system_subjekty_prava_Pr_vztahy_kultury_skut

Prameny práva ČR. [online] [citované 2014-03-05] Dostupné na:
<http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=49>

Zoznam použitých internetových zdrojov

..... *Občiansky zákonník č. 40/1964.*[online] [citované 2014-03-01] Dostupný na http://pracanadoma.weblahko.sk/obciansky_zakonnik.pdf

Právny poriadok – Slovensko.[online] [citované 2014-02-28] Dostupné na http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_svk_sk.htm

TAKÁČ, J. *Občianske právo hmotné.* [online] [citované 2014-03-01] Dostupné na: http://www.posoft.sk/u3v/materialy/02_01/obcianske_pravo_hmotne_takac.pdf

Pojem pramene práva a hierarchie pramenů práva. [online] [citované 2014-03-05] Dostupné na: https://is.vsfs.cz/el/6410/leto2009/B_ZPr/um/Prameny_system_subjekty_prava_Pr_vztahy_kultury_skut

Prameny práva ČR. [online] [citované 2014-03-05] Dostupné na: <http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=49>

Európska únia a jej vývoj a perspektívy. [online] [citované 2014-03-05] Dostupné na: http://www.tuke.sk/tuke/vzdelavanie/usek-vzdelavania-1/univerzita-tretieho-veku/literatura/literatura-pre-1_rocnik/Europska_unia_jej_vyvoj_a_perspektivy.pdf

V Česku vstúpil v platnosť nový občiansky zákonník. [online] [citované 2014-03-05] Dostupné na: <http://www.hlavnespravy.sk/v-cesku-vstupil-v-platnost-novy-obciansky-zakonnik-nahradil-normu-z-r-1964/194865/>

Právny poriadok – Slovensko. [online] [citované 2014-03-06] Dostupné na: http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_svk_sk.htm

Právo členského štátu – Česká republika. [online] [citované 2014-03-06] Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-cz-maximizeMS-sk.do?member=1

Prezident ČR podpísal nový Občiansky zákonník. [online] [citované 2014-03-07] Dostupné na: <http://www.najpravo.sk/clanky/prezident-cr-podpisal-novy-obciansky-zakonnik.html>

RISTVEJ, J. *Vedecké metody*. 2010. TRILOBIT- odborný vědecký časopis.[online]
[citované 2014-03-07] Dostupné na:<http://trilobit.fai.utb.cz/vedecke-metody>

Zoznam skratiek :

- OZ- Občianský zákonník
- OSP- Občiansky súdny poriadok
- ES- Európske spoločenstvo
- EU- Európska únik
- VÚC- Vyššie územné celky
- PZRP- Poľský zákonník o rodine a poručníctve

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Martin Ičo

Obor: Evropská hospodářskosprávní studia (Mgr. EHS)

Forma štúdia: kombinované štúdium

Názov práce: Kvalitatívny vývoj, postavenie, smerovanie a recipročný vplyv občianskeho práva SR v rámci Európskej únie

Rok: 2014

Počet strán textu bez príloh: 49

Celkový počet strán príloh: 0

Počet titulov slovenských použitých zdrojov: 28

Počet titulov zahraničných použitých zdrojov: 1

Počet internetových zdrojov: 11

Počet iných zdrojov: 0

Vedúci práce: Doc. JUDr. Jozef Kudla PhD.

